

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Lukrecijos Antanaitytės,
V kurso, Darbo ir socialinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Registruotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumai Lietuvoje
Peculiarities of the content of registered collective agreements in
Lithuania**

Vadovas: lekt. dr. Arūnas Šuminas

Recenzentė: prof. dr. Daiva Petrylaitė

Vilnius
2022

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame darbe analizuojamas registruotų kolektyvinių sutarčių turinys, vadovaujantis atskirais darbo teisės institutais. Sutartys nagrinėjamos iš viešo sutarčių registro. Pateikiami analizuotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumai, lyginamos viešo ir privataus sektorių kolektyvinės sutartys. Iš pateiktos analizės pateikiamos instituto tendencijos ir perspektyvos.

Pagrindiniai žodžiai: kolektyvinė sutartis, kolektyvinių sutarčių sąlygos, informacinės sąlygos, normatyvinės sąlygos.

This work analyzes the content of registered collective agreements in accordance with individual labor law institutes. Contracts are examined from the public contract register. Peculiarities of the content of the analyzed collective agreements are presented, and public and private sector collective agreements are compared. From the presented analysis, the tendencies and perspectives of the institute are presented.

Key words: collective agreement, terms of collective agreements, information terms, normative terms.

TURINYS

IŽANGA.....	2
1. KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TEISINIS REGULIAVIMAS.....	4
1.1. Teisinis kolektyvinių sutarčių reguliavimas.....	4
1.2. Kolektyvinėse sutartyse nustatomos sąlygos ir jų klasifikavimas.....	6
2. SEKTORINIŲ KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TURINIO YPATUMAI.....	9
2.1. Privataus sektoriaus kolektyvinių sutarčių ypatumai.....	10
2.1.1. Transportas ir saugojimas.....	10
2.1.2. Apdirbamoji gamyba.....	13
2.1.3. Didmeninė ir mažmeninė prekyba.....	16
2.1.4. Elektros, dujų, garo ir oro kondicionavimas.....	18
2.1.5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas.....	19
2.2. Viešo sektoriaus kolektyvinių sutarčių ypatumai.....	21
2.2.1. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas.....	21
2.2.2. Švietimas.....	23
2.2.3. Viešasis valdymas ir gynyba.....	26
2.2.4. Elektros, dujų, garo ir oro kondicionavimas.....	28
2.2.5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas.....	29
2.3. Turinio panašumai ir skirtumai viešo ir privataus sektorių kolektyvinių sutarčių sudaryme, galiojime ir taikyme.....	31
2.4. Turinio ypatumai pasireiškiantys atskiruose sektoriuose.....	35
3. REGISTRUOTŲ KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TURINIO YDINGUMAS, TENDENCIJOS IR PERSPEKTYVOS.....	39
IŠVADOS.....	42
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	43
SANTRAUKA	54
SUMMARY	55

IŽANGA

Nagrinėjamos temos aktualumas – registruotos kolektyvinės sutartys, Lietuvoje augantis ir tobulėjantis institutas. Lietuvos mokslinėse publikacijose kolektyvinių sutarčių institutas aptariamas teisės mokslininkų, (pavyzdžiui, Ryčio Krasausko moksliniame straipsnyje „Kai kurie kolektyvinio sutartinio darbo santykių teisinio reguliavimo skatinimo probleminiai aspektai“, bei Vitalijos Skeruvienės straipsnyje „Kolektyvinių sutarčių taikymo teisiniai aspektai Lietuvoje“ ir kitose mokslininkų publikacijose). Šiuose moksliniuose darbuose aptariamas teisinis reglamentavimas, problemos kylančios taikant kolektyvines sutartis. Būtent atsižvelgus į tai, siekiama šiuo darbu ne tik aptarti teisinį reguliavimą, bet ir pateikti registruotų kolektyvinių sutarčių turinio analizę, kuri leistų atskleisti tiek teisinio reguliavimo įtaką šiems santykiams, tiek pažymėtų Lietuvoje registruotų kolektyvinių sutarčių tendencijas. Tema aktuali vertinant instituto perspektyvas, iliustruojant esančius registruotų kolektyvinių sutarčių ypatumus. Taip skatinant teigiamos praktikos įtraukimą į registruotas kolektyvines sutartis.

Darbo tikslas – šiame magistriniame darbe siekiama nuodugniai atlikus registruotų kolektyvinių sutarčių analizę, atskleisti registruotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumus Lietuvoje, remiantis pasirinktais institutais.

Darbo uždaviniai – šiuo darbu ketinama įvykdyti šiuos uždavinius:

1. Atskleisti kolektyvinių sutarčių teisinį reglamentavimą;
2. Aptarti atskirtų sektorių kolektyvinių sutarčių turinio ypatybes;
3. Įvertinti registruotų kolektyvinių sutarčių turinio vystymosi perspektyvas.

Darbo objektas – registruotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumai.

Tyrimo metodai – rašant šį darbą buvo pasitelkti įvairūs tyrimų metodai: analizės metodas naudotas praktiškai skaidant registruotas kolektyvines sutartis. Surinktą informaciją apdorojant, pasitelktas apibendrinimo metodas. Indukcijos metodas naudotas analizės metu atskirti teiginius, požymius, sudarant bendras tendencijas ir išvadas. Lyginamuoju metodu, remtasi lyginant viešo ir privataus sektorių registruotas kolektyvines sutartis. Sintezės metodas naudotas jungiant analizės metu susistemintą informaciją į visumą, jungiant į vaizdines priemones – diagramas. Dokumentų analizės metodas naudojamas analizuojant įstatymų leidėjų teisės aktus, teleologinis metodas pasitelktas nustatyti įstatymų leidėjo

reglamentavimo siekius. Lingvistinis metodas naudotas – apžvelgti į įstatymo leidėjo pasirinktus terminus, jų sąsają su reglamentavimu.

Darbo originalumas – darbo autorės magistrinis darbas skiriamas itin plataus masto registruotų kolektyvinių sutarčių turinio analizei, taip iliustruojant pasirinktus institutus, pasireiškiančius skirtinguose sektoriuose. Į šio darbo analizę įtrauktos 249 registruotos kolektyvinės sutartys, šios pasirinktos atsižvelgus į aktualiausias veiklos rūšis. Šio darbo originalumas pasižymi šių išskirtų registruotų kolektyvinių sutarčių turinio analize, lyginant sektorius – apibrėžtais institutais. Netolimoje praeityje kolektyvinių sutarčių institutas buvo nagrinėjamas šiuose darbuose: 2020m. Karolinos Sokolovaitės magistriniame darbe „Kolektyvinės derybos ir kolektyvinių sutarčių sudarymas kaip socialinės partnerystės forma“; 2019m. Eduardo Lipino magistriniame darbe „Šakos kolektyvinė sutartis: atvejo analizė“; 2016m. Vilijos Morkūnaitės magistriniame darbe „Kolektyvinių sutarčių valstybės tarnyboje ypatumai“; 2016m. Agnės Dagelytės magistriniame darbe „Kolektyvinių sutarčių vykdymo kontrolė ir atsakomybė už kolektyvinės sutarties nevykdymą“. Vertinant buvusių mokslinius darbus, jie skiriami atskiriems institutą sudarantiems teisiniams santykiams nagrinėti, išskyrus Vilijos Morkūnaitės magistrinį darbą skiriamą valstybės tarnyboje sudaromų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumams. Tad vertinant buvusių mokslinius darbus, šio darbo originalumas atsiskleidžia, atliekama analize. Registruotų kolektyvinių sutarčių ypatumus aprėpus tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus. Taip iliustruojant abiejų sektorių registruotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumus.

Svarbiausi šaltiniai – darbe aptariant teisinį reglamentavimą pasitelkti Tomo Davulio moksliniai darbai Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras, mokslinis straipsnis „Darbo teisės rekodifikavimas Lietuvoje 2016-2017m.“, taipogi Ryčio Krasausko moksliniai straipsniai nagrinėjantys kolektyvinių sutarčių institutą, publikacijos 2007m. „*Kai kurie kolektyvinės darbo teisės konstitucionalizavimo aspektai*“, 2008m. „*Kolektyvinio sutartinio teisinio reguliavimo skatinimas Lietuvoje: kai kurių darbo kodekso nuostatų analizė teisės taikymo aspektu*“, bei 2020m. „*Lietuvoje sudaromų kolektyvinių sutarčių turinys: teisiniai aspektai*“. Šie moksliniai darbai pasitelkti iliustruojant teisinio reglamentavimo įtaką registruotoms kolektyvinėms sutartims. Tačiau didžiausią šaltinių dalį sudarė, registruotos kolektyvinės sutartys – kurių į analizę pasitelkta 249. Visi pasitelkti šaltiniai prisidėjo prie visapusiško instituto tyrimo.

1. KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TEISINIS REGULIAVIMAS

1.1. Teisinis kolektyvinių sutarčių reguliavimas

Kolektyvinių sutarčių reglamentavimą pateikia – Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (toliau – kodeksas). Jau trečiame kodekso straipsnyje pateikiančiame Lietuvos darbo teisės šaltinius, šeštoje dalyje įvardijamos kolektyvinės sutartys (Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016). Kodekso pateikiamas apibrėžimas limituoja subjektų ratą galintį sudaryti kolektyvines sutartis, t.y. darbuotojus gali atstovauti tik profesinės sąjungos ir jų organizacijos, užkertant kelią darbo taryboms ar darbuotojų patikėtiniui sudaryti tokio pobūdžio susitarimus, tad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas aiškiai atskiria profesinių sąjungų ir darbo tarybų kompetencijas (Skėruvienė, 2020, p.173). Įstatymų leidėjo veiksmas, užkardant kelią nesant darbuotojų atstovų – profesinių sąjungų, inicijuoti derybas, pateisinamas kolektyvinių sutarčių kokybės standarto prezumpcija, tikėjimusi, kad sutartis bus parengta išlaikant šalių pusiausvyrą, bei išreiškiant tai, kaip išimtinę profesinių sąjungų ir profesinių organizacijų kompetenciją (Davulis, 2018, p.537). Kodekso 187 straipsnyje, konkretizuojama kas gali inicijuoti derybas, t.y. darbdaviai jų organizacijos ir profesinės sąjungos, jų organizacijos (Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016). Įstatymų leidėjai rengdami kodeksą, trečiame skyriuje skyrė septyniolika straipsnių kolektyvinių sutarčių reglamentavimui. Šiuose straipsniuose aptartas reglamentavimas susijęs su kolektyvinių sutarčių taikymu, derybų tvarka, derybų šalių teisėmis ir pareigomis, sutarčių rūšimis, galimu susitarti turiniu, ypatumais susijusiais su atskirais sektoriais, sutarčių sudarymu ir registravimu, galiojimu, pakeitimu ir papildymu, nutraukimu, vykdymo kontrole, ginčiais.

Kodeksas pateikdamas kolektyvinės sutarties sampratą, nurodo ją kaip rašytinį susitarimą (Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016). T. Davulis kodekso komentare išreiškia šio susitarimo dvilypumą – viena vertus kolektyvinė sutartis yra civilinė sutartis (Davulis, 2018, p.537), bei tai yra norminis dokumentas, kuriam be kita ko, būdingas bendrojo pobūdžio taisyklių įtvirtinimas (Davulis, 2018, p.537). Šis dvilypumas, išreiškia tikrąją kolektyvinės sutarties galimybių plotmę. Reiktų sutikti su R. Krasausko išsakytu pastebėjimu, kad kolektyvinės sutarties sudarymo veiksmą, prilyginti norminiai sutarčiai būdingas teisėkūros mechanizmas, kurį santykinai būtų galima pavadinti darbuotojų ir darbdavių sutartine teisėkūra (Krasauskas, 2008, p.4). Sutartimi kuriamas teisinis reguliavimas įgyvendina vieną iš kolektyvinių sutarčių funkcijų – normų kūrimo (Kasiliauskas, 2006, p. 99). Atsižvelgiant į sutarčių funkcijas šios tradiciškai vertinamos, kaip priemonės pagerinti darbuotojų teisinį statusą, bet vis dažniau jos

atlieka platesnį funkcijų spektrą (Sisson, 2001, p.602). Samprata, apibrėžia paties susitarimo galimybes, bet plačiąją prasme galimybes apibrėžia kodekso 191 straipsnis, nustatantis kolektyvinių sutarčių rūšis. Rūšis dar galima būtų laikyti lygiais, aukščiausias nacionalinis, po to sekantis teritorinis, šakos ir darbdavio lygmens. Rūšies pasirinkimas turi tiesioginės sąsajos su šalimis, bei yra nulemtas socialinės partnerystės lygmens (Davulis, 2018, p.546). Sąlygos, dėl kurių gali susitarti kolektyvinių sutarčių šalys, įstatymų leidėjo nėra griežtai apibrėžiamos. Įstatyminis reguliavimas suteikia šalims diskreciją apsispręsti tikslingai, ko siekiama kolektyvine sutartimi. Tačiau, kad sutartis būtų sėkminga t.y. sukurianti sutartinę teisėkūrą, įstatymų leidėjas tikslingai kodekso 189 straipsnio antroje dalyje nurodo galimybę į šį procesą įtraukti ekspertus (Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016). Pasinaudojimas ekspertines žinias turinčių asmenų, autorės nuomone turėtų būti taikomas, kiek įmanoma dažniau, bei galintis sukurti pusiausvyrą tarp šalių ir užtikrinti sutarties turinio kokybę.

Šalių derybų rezultatas – kolektyvinė sutartis, gali būti registruojama, šiam veiksmui skirtas kodekso straipsnis nurodo jog: galiojančios kolektyvinės sutartys privalo būti registruojamos ir viešai skelbiamos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2016). Sutartys pateikiamos viešame kolektyvinių sutarčių registre, tai reglamentuoja socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas: Kolektyvinių sutarčių registravimo ir viešo skelbimo tvarkos aprašas. Šiame teisės akte aprašoma procedūra, pateikiami dokumentai ir kt. (Kolektyvinių sutarčių registravimo ir viešo..., 2017). Registras interneto svetainėje skelbia suteiktą numerį, kolektyvinės sutarties šalis, registracijos datą, panaikinimo datą, galiojimo terminą, sutarties rūšį, sutarties priedus. Visa ši informacija tampa vieša. Registro tikslas – užtikrinti visų sudarytų kolektyvinių sutarčių viešumą visuomenei, palengvinti galimybes darbuotojams ginti jų teisės, kylančias iš tokių sutarčių, sudaryti galimybę stebėti tokių sutarčių sudarymą bei užtikrinti jų statistikos analizę Lietuvos mastu (Kolektyvinių sutarčių stebėsenos pristatymas..., 2019). Tačiau T. Davulis pabrėžia, kad registras neatlieka sutarčių normų turinio kontrolės funkcijos (Davulis, 2018, p.553). Lingvistiškai įstatymų leidėjas išreiškė reglamentavimą žodžiu privalo, tačiau nenumatė specialios atsakomybės už šiame straipsnyje nustatytų pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą (Davulis, 2018, p.553). Tai leidžia teigti, šiuo metu viešame registre registruotos kolektyvinės sutartys, nėra vienintelės reguliuojančios darbo teisinius santykius darbo rinkoje, ir egzistuoja neregistruotų viešai kolektyvinių sutarčių, kurių sąlygos galimai prieštarauja kolektyvinių sutarčių dvasiai – tikslui, bei įstatymams. Suteikimas galimybės neskelbti sutarties, negalėtų būti pateisinamas

asociacijų teisių apsauga. Darbuotojų, kaip silpnesnės darbo santykių šalies teisės, autorės nuomone tiksliausiai galėtų būti apsaugotos kolektyvinių sutarčių skelbimo privalomo įtvirtinimu, o neįregistruotos sutartys neįgytų kolektyvinėms sutartims suteikiamo statuso.

Apibendrinant teisinį reglamentavimą skirtą kolektyvinėms sutartims, reiktų įvertinti kiekybę įstatymo straipsnių reglamentuojančių šiuos teisinius santykius. Platus reguliavimas padeda sutarčių šalims, suteikia priemones, teises bei pareigas, tačiau neigiamai vertinamas normų dispozityvumas, ypač registravimo instituto. Registravimo tvarkos imperatyvus reguliavimas skatintų skaidrumą, taip pašalindamas neviešų kolektyvinių sutarčių egzistavimą, bei galimybę darbdaviams naudotis sąlygomis, kurios negalėtų dėl savo prigimties būti viešai skelbiamos. Registro egzistavimas, kaip priemonė viešai susipažinti su registruotomis sutartimis yra inovatyvus būdas viešinti santykius, taip garantuojant jų skaidrumą, stabilumą, šalių tarpusavio pasitikėjimą.

1.2. Kolektyvinėse sutartyse nustatomos sąlygos ir jų klasifikacija

Kolektyvinė sutartis yra rašytinis susitarimas, šiuo susitarimu sutartine teisėkūra yra sukuriama šalių teisės ir pareigos, įsipareigojimai, aptariamoms procedūroms, terminai ir kt. Šio susitarimo turinį sudaro organizacinių, informacinių, prievolių ir normatyvinių sąlygų visuma (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018m. kovo 30d. nutartis civilinėje byloje). Esminėmis kolektyvinių sutarčių sąlygomis laikytinos, normatyvinės nuostatos, darbuotojų ir darbdavių teises ir pareigas individualiame darbo santykyje reguliuojančios taisyklės (Davulis, 2018, p.545). Šios rūšies sąlygos susijusios su darbuotojų teisine padėtimi, kuriomis negali būti pažeidžiamos pagrindinės darbuotojų teisės (Bagdanskis et. al, 2016, p.430). Normatyvinės sąlygos, kaip jas aprašo R. Krasauskas – jų kiekis ir kokybė ne tik parodo kolektyvinės sutarties, kaip darbo teisės šaltinio efektyvumą, bet ir gali būti laikomi gana patikimu rodikliu vertinant kolektyvinių derybų ir netgi socialinės partnerystės būklę (Krasauskas, 2020, p.4). Šios sąlygos yra pagrindinės ir turinčios didžiausią įtaką šalių teisiniams santykiams. Jei sąlygos tėra cituotos iš kodekso, kolektyvinė sutartis sudaroma be jokio tikslo ir neišpildo įstatymų leidėjo įtvirtintos institucijos dvasios. Kaip iliustracija normatyvinių sąlygų, galima būtų pateikti – tikslas išmokas, kurios nenumatytos kodekse, sietinas su išėtinėmis, išmokas susijusias su įvykiais gyvenime, pasirinkimą mokėti didesnę procentą ligos išmokos pirmosiomis ligos dienomis, nei nurodo įstatymas ir suteiktos konkrečios pinigų sumos profesinių sąjungų veiklai kt. Tad įvertinus išsakyta mintis,

galima konstatuoti, kad normatyvinės sąlygos turi būti prioretizuojamos derybų procese, o likusios vertinamos kaip papildomos. Papildomomis sąlygomis vertėtų laikyti – informacines, prievolines bei organizacines.

Informacinės sąlygos – pavadinimas suponuoja šių sąlygų paskirtį, jos pakartoja įstatymų nuostatas (Krasauskas, 2020, p.5). Pabrėžtina, kad šios sąlygos cituoja kodekso, Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymą, Vyriausybės nutarimus, Lietuvos Respublikos saugos ir sveikatos įstatymą ir kitus teisės aktus, taip pakartojant jau esamą ir garantuojamą įstatymų reguliavimą. Lietuvoje sudaromose kolektyvinėse sutartyse šios sąlygos dominuoja, o jų gausa rodo sisteminius kolektyvinio sutartinio teisinio reguliavimo trūkumus (Krasauskas, 2020, p.5), su šiuo R. Krasausko vertinu vertėtų sutikti, gausa informacinių sąlygų vyrauja didžiojoje dalyje kolektyvinių sutarčių. Taip imituojant kiekybiškai teksto mąstą bei įvykdytą kokybišką derybų, bei sudarymo procesą. Priežastys kodėl informacinės sąlygos sudaromose kolektyvinėse sutartyse vyrauja sietinos su pernelyg detaliu valstybiniu teisiniu reguliavimu, darbdavių (jų organizacijų) nenorą prisiimti konkrečių įsipareigojimų, darbuotojų atstovų silpnumu (Krasauskas, 2020, p.5), derybų procese neįtraukus ekspertinių žinių turinčių asmenų, jau registruotų kolektyvinių sutarčių kopijavimu, kolektyvinių sutarčių parengtų vienos darbdavių organizacijos, veikiančios toje pačioje veiklos rūšyje aktyvumu, teisinio išsilavinimo stokoje ir kt.

Kita sąlygų rūšis – prievolinės kolektyvinių sutarčių sąlygos, T. Davulis šias sąlygas įvardija, kaip šalių tarpusavio teises, pareigas ir atsakomybę sukuriančias, dėl kurių susitaria kolektyvinę sutartį sudarančios šalys (Davulis, 2018, p.545). R. Krasauskas įvardija – prievolines sutarties sąlygas, tai konkretūs darbdavių ir/ ar darbuotojų įsipareigojimai, kurie sudarius kolektyvinę sutartį, įgauna teisinės prievolės pobūdį ir turi būti vykdomi laikantis sutartyje numatytų terminų ir pasibaigia jas įvykdžius, yra vienkartinio pobūdžio ir įkūnija veikiau sutartinį, o ne norminį kolektyvinės sutarties pradą (Krasauskas, 2020, p.4). Šie du prievolių sąlygų apibūdinimai išskiria keletą bruožų: prievolinės sąlygos įvardija teises ir pareigas, kurios sukuriamos sutarties pagrindu t.y. naujas reguliavimas įtvirtinamas sutartimi, kurio iki tol nebuvo, tačiau kaip įvardija antroji samprata, tai sietina su sutartine susitarimo dalimi, o ne kolektyvinės sutarties tikslo įgyvendinimu. Prievolinės sąlygos sukuria vienkartinio pobūdžio įsipareigojimą, kaip pavyzdžiui suteikti tam tikras priemones, patalpas, rengti susirinkimą, organizuoti informacijos perdavimą, konsultuotis ir pan. Prievolinėmis sąlygomis įtvirtinami techninio pobūdžio santykiai. Tai administracijos ir darbuotojų

įsipareigojimai. Savo prigimtimi prievolinės sąlygos tai įsipareigojimas, kurį šalis sutinka vykdyti, to neįvykdžius kita šalis turi teisę reikalauti įvykdymo.

Ketvirta sąlygų rūšis – organizacinės sąlygos, tai kolektyvinių derybų procesą aptarnaujančios, o vėliau ir kolektyvinės sutarties vykdymo užtikrinimą atliekančios sąlygos (Krasauskas, 2020, p.4). Pavadinimas iliustruoja, kokius teisinius santykius šios sąlygos organizuoja, tai tiek naujos kolektyvinės sutarties sudarymo tvarka, galiojimas, nutraukimo procedūra, terminai per kuriuos šalys turi imtis derybų proceso, peržiūrėjimo – kontrolės vykdymas. Bei šiomis sąlygomis yra apibrėžiama atsakomybė už kolektyvinės sutarties sąlygų nesilaikymą (Krasauskas, 2020, p.4).

Atsižvelgiant į aptariamą sąlygas, vertėtų pabrėžti, kad negalima sąlygų aiškinti izoliuotai, neatsižvelgiant į visų sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę ir tikslą (Krasauskas et. al, 2013, p.396). Apibendrinus kolektyvinių sutarčių turinio sąlygas, daugelyje registruotų kolektyvinių sutarčių aptiktume visas šias sąlygas. Normatyvinių vyravimas demonstruoja kokybę, kuo daugiau numatomų normatyvinių sąlygų, tuo daugiau sutartis įtakoja darbo teisinius santykius. Visgi kuo daugiau informacinio pobūdžio sąlygų aptinkame sutarčių tekste, ką tenka pripažinti esant realybe, susiduriame su nekokybišku, o tik kiekybiniu sutarčių tekstu. Organizacines bei prievolines sąlygas vertėtų laikyti santykius aptarnaujančiomis, kurios būtinos sklandžiam kolektyvinės sutarties vykdymui, tačiau tuo ir apsiriboja.

2. SEKTORINIŲ KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TURINIO YPATUMAI

Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikta informacija, kolektyvinės sutartys suteikia apsaugą 166 986 asmenims (Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/paslaugos/administracines-paslaugos/kolektyviniu-sutarciau-registras-ir-kolektyviniu-sutarciau-registravimo-tvarka> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.]). Toliau bus pateikiama analizė, kuri atlikta pasitelkiant registruotose kolektyvinėse sutartyse aptariamus institutus: kolektyvinės sutarties galiojimas, taikymas, darbo sutarties sudarymas, vykdymas bei nutraukimas, darbo ir poilsio laikas, viršvalandžiai, darbo apmokėjimas ir skatinimas, darbo pareigų pažeidimų reguliavimas bei žalos atlyginimas, sauga ir sveikata, informavimas ir konsultavimasis, profesinių sąjungų narių garantijos, individualių ginčų sprendimas, socialinės garantijos, bei šalių įsipareigojimai. Analizuojamų registruotų kolektyvinių sutarčių veiklos rūšys:

1 paveikslas. **Analizuotos veiklos rūšys**

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis pasirinktomis veiklos rūšimis, reprezentuojant pasirinktas registruotas kolektyvines sutartis.

2.1.Privataus sektoriaus kolektyvinių sutarčių ypatumai

2.1.1. Transportas ir saugojimas

Sutarčių galiojimas analizuotose kolektyvinėse sutartyse, įtvirtinamas neterminuotai, nurodant galiojimą iki naujos sutarties sudarymo¹. Dalis sutarčių nurodo itin trumpus galiojimo terminus: vienerius², dvejus³, trejus⁴, ketverius metus⁵, trisdešimt mėnesių⁶.

Kolektyvinių sutarčių taikymas šios veiklos srityje, pasižymėjo visuotiniu taikymu⁷, arba numatomas taikymas visiems darbuotojams, tačiau papildomai ne profesinės sąjungos nariai turi mokėti mokesį 0,1% darbo užmokesčio, kuris vadinamas palaikymo profesiniai sąjungai, nuo šio papildomo mokesčio profesinės sąjungos nariai atleidžiami⁸ ir tik dalis sutarčių taikomos tik profesinių sąjungų nariams⁹.

Aptariant darbo sutarčių sudarymą, vykdymą ir nutraukimą – šalys linkusios laikytis konservatyvumo, darydamos tiesioginę nuorodą į kodeksą¹⁰, bei numato laiko tarpą po įspėjimo apie atleidimą, skiriamą naujo darbo paieškoms 10%¹¹, 15%¹², 20%¹³, 25%¹⁴. Tik dalyje sutarčių, šalys įvardija išeitinių išmokų didesnę sumą, dėl turimo įgyto įmonėje stažo¹⁵.

Darbo ir poilsio laikas, sutartyse dažniausiai įtvirtinamas kodekso citavimu arba nukreipimu. Išskirtinumas pastebėtas suteikiant papildomų atostogų dienų siejamų su įgytu stažu įmonėje¹⁶. Analizuotos sutartys pasižymėjo viršvalandinio laiko per metus

---

¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-81, PV3-157, PV3-156, PV3-147, PV3-148, PV3-314, PV3-315, PV3-235.

² Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-498, PVS-344.

³ Kolektyvinės sutartys: PV3-208, PV3-471, PVS-67.

⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-141, PV3-470, PV3-166, PVS-196, PVS-208.

⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-96, PVS-90, PVS-91, PVS-124, PVS-161, PVS-193, PVS-204, PVS-215, PVS-221, PVS-231.

⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-491.

⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-314, PV3-315, PV3-498, PV3-148, PV3-81, PV3-208, PV3-471, PV3-503, PV3-156, PV3-141, PV3-147, PV3-470.

⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-196.

⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-127.

¹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-498, PV3-148, PV3-81, PV3-208, PV3-471, PV3-503, PV3-156, PV3-141, PV3-147.

¹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-196.

¹² Kolektyvinės sutartys: PV3-208.

¹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-141.

¹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-491.

¹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-208, PV3-470.

¹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-314, PV3-315, PV3-491, PV3-148, PV3-208, PV3-471, PV3-503, PV3-156, PV3-141, PV3-147, PV3-149, PV3-470.

nusistatymu – nuo kodekso 119 straipsnio¹⁷ iki 220h.¹⁸, 240h.¹⁹, 250val.²⁰, 260h.²¹, 720h.²². Nustatymas maksimalaus viršvalandinio laiko per metus itin individualus ir sietinas su vykdomos veiklos pobūdžiu (pvz. su darbu laivuose²³). Papildomos atostogų dienos susijusios su įvykiais privačiame gyvenime numatytos didžiojoje dalyje sutarčių²⁴.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, kolektyvinėse sutartyse aptariamas absoliučiai visose. Skatinimas prizais²⁵, arba premijomis, kaip aiškus darbdavio įsipareigojimas skiriamas už atliekamas užduotis²⁶. Didelė kolektyvinių sutarčių dalis daro tiesioginę nuorodą į darbo apmokėjimo sistemas²⁷. Kaip viena sėkmingiausių sąlygų aptiktų analizuojant darbo apmokėjimo nustatymą sutartyse, pažymėtinas kasmetinis derėjimasis su profesine sąjunga, dėl darbo apmokėjimo peržiūrėjimo²⁸.

Darbo pareigų pažeidimai bei žalos atlyginimas pasižymėjo juos individualizuojant, bei plečiant teisinį reguliavimą. Didžioji dalis sutarčių numato papildomus sąrašus²⁹, kas laikoma šiukščiu darbo pareigų pažeidimu, taip kartu su kodekso pateikiamu sąrašu išplečiant jį. Santykiai individualizuojami, dalyje sutarčių numatant – šiukščiu darbo pareigų pažeidimu, būtų laikoma darbdavio diskreditavimas ne darbo metu³⁰. Žalos atlyginimo klausimai registruotose kolektyvinėse sutartyse aptariami gan lakoniškai – tiesiogiai nukreipiant į kodekso 153 straipsnį³¹, arba priešingai sutariama netaikyti kodekso žalos atlyginimo ribų nustatymo³². Tik viena sutartis įtraukia į žalos atlyginimo svarstymus profesinių sąjungų atstovus³³.

---

¹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-141.

¹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-491.

¹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-208.

²⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-81, PV3-503, PV3-156.

²¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-471.

²² Kolektyvinės sutartys: PV3-498.

²³ Kolektyvinės sutartys: PV3-498.

²⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-503, PV3-156, PV3-141, PV3-147, PV3-149.

²⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-147, PV3-149.

²⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-151, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-471, PV3-503.

²⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-314, PV3-315, PV3-498, PV3-148, PV3-471, PV3-470.

²⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-498, PV3-148.

²⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-147.

³⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-156, PV3-147, PV3-149, PV3-471.

³¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-491, PV3-498.

³² Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-505, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-147.

³³ Kolektyvinės sutartys: PV3-491.

Darbuotojų sauga ir sveikata, kolektyvinėse sutartyse įtvirtinama cituojant teisės aktų nuostatas. Didžioji dalis nuostatų skiriamos darbdavio įsipareigojimams³⁴, bei steigimui saugos ir sveikatos komitetų³⁵, ar numatant papildomus sveikatos draudimus darbuotojams³⁶.

Informavimo ir konsultavimosi įtraukimas į kolektyvinėse sutartyse pasižymėjo įstatymų implementavimu³⁷.

Profesinėms sąjungoms taikomis garantijos nukreipia į kodeksą³⁸, tačiau dalis numato ir papildomų garantijų – kaip papildomų kasmetinių atostogų dienų suteikimą³⁹, bei skiriamos patalpas, priemonės⁴⁰, konkrečias sumas⁴¹, papildomas dienas mokymams⁴².

Didžiojoje dalyje registruotų sutarčių, aptariamas iškilusių individualių ginčų sprendimo būdas, vyrauja derybos, o joms nepavykus ginčas sprendžiamas įstatymų keliu⁴³ arba į derybas įtraukiant profesines sąjungas⁴⁴.

Socialinės garantijos dažniausiai įtvirtinamos⁴⁵, išmokomis mirus šeimos nariui, sudarius santuoką, gimus vaikui, gimtadienio ar jubiliejaus proga dovanomis ar išmokomis, skiepavimo programų sudarymu, transportu į darbovietę ir iš jos, suteikiamas laikas kolegos laidotuvėms, švenčių rengimo nustatymas.

---

³⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-148, PV3-208.

³⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-498, PV3-491, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-141, PV3-147, PV3-149, PV3-470.

³⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-152, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-147.

³⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-152, PV3-153, PV3-146, PV3-149, PV3-196, PV3-314, PV3-315, PV3-491, PV3-81, PV3-503, PV3-156, PV3-147, PV3-470.

³⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-152, PV3-153, PV3-146, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-208, PV3-503, PV3-156, PV3-147, PV3-149, PV3-148.

³⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-196.

⁴⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-498, PV3-127, PV3-208, PV3-141, PV3-470.

⁴¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-127, PV3-470.

⁴² Kolektyvinės sutartys: PV3-498, PV3-491.

⁴³ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-152, PV3-153, PV3-146, PV3-314, PV3-315, PV3-81, PV3-208, PV3-503, PV3-156, PV3-147, PV3-149, PV3-148.

⁴⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-491.

⁴⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-498, PV3-491, PV3-208, PV3-471, PV3-141.

2.1.2. Apdirbamoji gamyba

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimas šios veiklos srityje pasižymėjo įvairumu terminų pasirinkime, galiojančių – metus⁴⁶, dvejus⁴⁷, trejus⁴⁸, ketverius⁴⁹, šešerius⁵⁰, dešimtį⁵¹ metų arba nustatytas galiojimas iki naujos sutarties sudarymo⁵².

Sutarčių taikymas kolektyvinėse sutartyse pasižymėjo – keletą būdų. Taikymas visiems darbuotojams, patvirtinus visuotiniame susirinkime⁵³ bei išskirtinai nurodytos sąlygos, kurios taikomos profesinių sąjungų nariams⁵⁴.

Kolektyvinėse sutartyse darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas buvo įtvirtinamas nukreipimu į kodekso reglamentavimą. Registruotose sutartyse pastebėtos šios individualizuojančios santykius sąlygos: išeitinių kiekis siejamas su stažu⁵⁵, nukreipimas reguliavimo į vidines tvarkas, instrukcija⁵⁶. Nutraukiant darbo sutartį suteikiamas papildomas laisvas laikas ieškoti naujos darbovietės – 10%⁵⁷, 20%⁵⁸. Inovatyvus reguliavimas pasitelktas šakos kolektyvinėje sutartyje, kadangi sutarta įsteigti dvišalę tarybą, jai deleguojamas atleidimo instituto svarstymas⁵⁹. Profesinių sąjungų įtraukimas į nutraukimo santykius pastebėtas analizuotose sutartyse⁶⁰, tačiau tai nėra vyraujantis reguliavimas.

Kolektyvinės sutartys darbo ir poilsio laiko reguliavimą įtvirtino darbo tvarkos taisyklėmis, darbo laiko grafikais, atostogų grafikais⁶¹ – toks reguliavimas vyrauja didžiojoje dalyje analizuotų sutarčių, žymi dalis sutarčių numato jų derinimą vykdomą su profesinėmis sąjungomis⁶². Viršvalandinis darbas reguliuojamas maksimalaus

---

⁴⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-543.

⁴⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-296, PV3-399, PV3-466, PV3-492, PV3-513, PV3-506, PV3-545, PV3-401, PV3-276.

⁴⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-500, PV3-393.

⁴⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-230, PV3-268, PV3-295, PV3-389, PV3-449, PV3-450, PV3-482.

⁵⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-293.

⁵¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-494.

⁵² Kolektyvinės sutartys: PV3-277, PV3-487, PV3-288, PV3-388, PV3-329, PV3-310.

⁵³ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV3-230, PV3-268, PV3-293, PV3-294, PV3-296, PV3-389, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-466, PV3-487, PV3-492, PV3-499, PV3-500, PV3-494, PV3-513, PV3-506, PV3-288, PV3-545, PV3-543, PV3-472.

⁵⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-487.

⁵⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV3-293, PV3-295, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-492, PV3-494, PV3-545.

⁵⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-230, PV3-449, PV3-450, PV3-492, PV3-506, PV3-472.

⁵⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-296.

⁵⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-293, PV3-295, PV3-500, PV3-494, PV3-506.

⁵⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-277.

⁶⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-295, PV3-482, PV3-492, PV3-500.

⁶¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-230, PV3-293, PV3-296, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-487, PV3-494, PV3-513, PV3-288, PV3-545, PV3-472.

⁶² Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-295, PV3-492, PV3-500, PV3-506.

viršvalandžių laiko nustatymu: 220val.⁶³, 230val.⁶⁴, 240val.⁶⁵, 250val.⁶⁶, 300val.⁶⁷, 360val.⁶⁸, 400val.⁶⁹. Poilsio laikas registruotose sutartyse, pasižymėjo tiesiogine nuoroda į kodekso reguliavimą⁷⁰, bei suteikimu papildomų atostogų dienų dėl turimo stažo⁷¹. Konkretus naujas reguliavimas pastebėtas šakos kolektyvinėje sutartyje, įtraukus sąlygas dėl naktinio darbo – laikas dirbtas naktį negali viršyti 12 val. per pamainą per trejų mėnesių apskaitą⁷², tai aiškus normatyvinės sąlygos įtraukimas į sutartį, puikiai iliustruojantis aukštesnio lygmens sutarčių sąlygų novatoriškumą.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas registruotose sutartyse aptariamas itin kiekybiškai, dalis sutarčių numato kodekso reguliavimą⁷³, kitos darbo apmokėjimo sistemas⁷⁴, dalis nurodo jų derinimą su profesinėmis sąjungomis⁷⁵. Išskirtine sąlyga, šakos kolektyvinėje sutartyje laikytinas darbo užmokesčio siejimas su gyvenimo kokybės indeksu⁷⁶.

Darbo pareigų pažeidimus ir žalos atlyginimą įtvirtinant, cituojamas kodekso reguliavimas⁷⁷ arba dalis sutarčių individualizuoja šiuos santykius⁷⁸ – nurodydami sąrašą asmenų, kuriems taikomas visiškas žalos atlyginimo reguliavimas⁷⁹.

Saugos ir sveikatos instituto reguliavimas pasižymi darbdavio įsipareigojimų⁸⁰ kylančių iš įstatymų perfrazavimu savo specifiniams poreikiams, dalyje registruotų sutarčių aiškiai išreikštas įsipareigojimas steigti saugos ir sveikatos komitetus⁸¹, dalyje dalyvauja ir profesinės sąjungos⁸². Prie itin novatoriškų sąlygų, reiktų priskirti lyčių

---

⁶³ Kolektyvinės sutartys: PV3-506, PV3-296.

⁶⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-500.

⁶⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-472.

⁶⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-513, PV3-293.

⁶⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-487.

⁶⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-399.

⁶⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-543, PV3-545.

⁷⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV3-230, PV32-268, PV3-293, PV3-295, PV3-296, PV3-389, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-487, PV3-492, PV3-500, PV3-494, PV3-513, PV3-506, PV3-288, PV3-545, PV3-546, PV3-472.

⁷¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-230, PV3-389, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-487, PV3-492, PV3-494, PV3-545, PV3-546.

⁷² Kolektyvinės sutartys: PV3-277.

⁷³ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-230, PV3-296, PV3-487, PV3-492, PV3-500, PV3-494.

⁷⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV32-268, PV3-293, PV3-295, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-466, PV3-487, PV3-492, PV3-500, PV3-494, PV3-513, PV3-506, PV3-288, PV3-543, PV3-472.

⁷⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-389.

⁷⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-277.

⁷⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-449, PV3-450, PV3-487, PV3-513, PV3-230, PV3-399, PV3-492, PV3-472.

⁷⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-268, PV3-296.

⁷⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-449, PV3-450.

⁸⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-230, PV3-296, PV3-449, PV3-450, PV3-500, PV3-494, PV3-513, PV3-288, PV3-545.

⁸¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV32-268, PV3-399, PV3-487, PV3-492, PV3-513, PV3-506.

⁸² Kolektyvinės sutartys: PV3-277, PV3-293, PV3-295, PV3-482, PV3-472.

lygybės ir nediskriminavimo, bei darbo ir žmogaus teisių politikų⁸³ nustatymą, kaip saugos ir sveikatos instituto papildą arba priekabiavimo ir bauginimo darbe apsaugos priemonių įtvirtinimą⁸⁴.

Informavimo ir konsultavimosi instituto, dalyje sutarčių pasirinkta nereglamentuoti, kitos sutartys nukreipia į kodeksą⁸⁵ arba jį cituoja. Šakos kolektyvinė sutartis išskirtinai nustato dvišalės tarybos steigimą, jai deleguoja kartą per metus aptarti sutarties vykdymą, taip taipogi vykdant informavimą ir konsultavimąsi⁸⁶.

Įtvirtintos profesinių sąjungų garantijos, analizuojant kolektyvines sutartis pastebėtos daugiausiai nukreiptos į technines garantijas – priemones ir patalpas⁸⁷, transportą, konkrečias sumas⁸⁸, valandas skiriamas veiklai⁸⁹.

Individualių ginčų sprendime, šalys registruotose kolektyvinėse sutartyse, pasirenko keletą kelių. Pirmasis derybos, po kurių nepavykus susitarti ginčas perduodamas kodekso reguliavimui⁹⁰ ir antra derybos, kuriose dalyvauja darbdavys bei darbuotojų atstovai, tai įvardijama ginčų taryba/ginčų komisija⁹¹. Šalys aptardamos, kaip ginčai galės būti sprendžiami prisiima papildomą pareigą, taip įtvirtindami prievolines sąlygas.

Socialinės garantijos, kurios sutartyse įtvirtinamos dažniausiai – išmokos susijusios su įvykiais gyvenime, dovanos, šventės, parama⁹². Dalis sutarčių garantijų suteikimą sieja su minimaliu stažu, kurį reikia įgyti jog šios garantijos būtų taikomos⁹³.

Šalių įsipareigojimus, galima apibrėžti kaip deklaratyvius siekius, skirtus skambiai išreikšti įsipareigojimus⁹⁴. Šiuos skambius įsipareigojimus, prisiima tiek darbdaviai, tiek darbuotojai, tiek profesinės sąjungos.

---

⁸³ Kolektyvinės sutartys: PV3-492.

⁸⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-506.

⁸⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-268, PV3-295, PV3-399, PV3-466, PV3-500, PV3-494, PV3-506.

⁸⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-277.

⁸⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV3-293, PV3-295, PV3-296, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-466, PV3-487, PV3-492, PV3-500, PV3-513, PV3-545, PV3-546.

⁸⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-277, PV3-293, PV3-295, PV3-296, PV3-449, PV3-450, PV3-466, PV3-487, PV3-492, PV3-500, PV3-288, PV3-545, PV3-546, PV3-543, PV3-472.

⁸⁹ Kolektyvinės sutartys: PV32-268, PV3-482, PV3-466, PV3-492, PV3-500, PV3-494, PV3-545.

⁹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV32-268, PV3-295, PV3-296, PV3-389, PV3-482, PV3-545, PV3-546.

⁹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-277, PV3-399.

⁹² Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV3-230, PV32-268, PV3-295, PV3-296, PV3-389, PV3-399, PV3-449, PV3-450, PV3-482, PV3-487, PV3-492, PV3-499, PV3-500, PV3-494, PV3-513, PV3-506, PV3-288, PV3-545, PV3-546, PV3-543.

⁹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-293, PV3-472.

⁹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-103, PV3-122, PV32-268, PV3-277, PV3-293, PV3-296, PV3-389, PV3-487, PV3-494, PV3-513, PV3-506, PV3-288.

2.1.3. Didmeninė ir mažmeninė prekyba

Vertinant nustatomą registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimo terminą, pastebėtos galiojimo tendencijos – dvejus⁹⁵, trejus⁹⁶, ketverius⁹⁷, penkerius⁹⁸, šešerius⁹⁹ metus arba galiojimas iki naujos sutarties sudarymo¹⁰⁰.

Analizuotose kolektyvinėse sutartyse, taikymas pasižymėjo visuotiniu įtvirtinimu¹⁰¹, tik dalyje sutarčių buvimas profesinės sąjungos nariu suteikia papildomų garantijų, kaip nereikėjimas mokėti papildomo mokesčio profesiniai sąjungai¹⁰², arba sutarties skyriai, kurie taikomi tik nariams¹⁰³.

Vertinant darbo sutarčių sudarymą, vykdymą ir nutraukimą, analizuotose sutartyse pastebėtas tiesioginės nuorodos į kodekso reguliavimą įtvirtinimas¹⁰⁴, iš jo kildinamas ir po išpėjimo apie atleidimą suteikiamas laisvas laikas nuo darbo 10%¹⁰⁵, 20%¹⁰⁶. Pažymėtinas dažnas išeitinių kiekio siejimas su įgytu stažu įmonėje¹⁰⁷.

Darbo ir poilsio laiko reguliavimas registruotose kolektyvinėse sutartyse pasižymėjo nuorodomis į kodeksą, vidines tvarkas, išskirtinai galima būtų pažymėti profesinių sąjungų įtraukimą į grafikų sudarymą¹⁰⁸, papildomų kasmetinių atostogų dienų suteikimą dėl turimo stažo¹⁰⁹, bei papildomų dienų skiriamų dėl įvykių asmeniniame gyvenime įtvirtinimu¹¹⁰. Viršvalandinį darbą nustatant: 230val.¹¹¹, 240val.¹¹², 250val.¹¹³, 260val.¹¹⁴.

Darbo apmokėjimo ir skatinimo reglamentavimą registruotose kolektyvinėse sutartyse, šalys linkusios reguliuoti darbo užmokesčio sistemose¹¹⁵, dalis jų derinama su

⁹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379, PV3-471, PV3-122, PV3-273.

⁹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-103.

⁹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-541.

⁹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-150, PV3-194, PV3-393.

⁹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-293.

¹⁰⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-480, PV3-187.

¹⁰¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379, PV3-471, PV3-480, PV3-196, PV3-541, PV3-103, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-194, PV3-273, PV3-293, PV3-393.

¹⁰² Kolektyvinės sutartys: PV3-196.

¹⁰³ Kolektyvinės sutartys: PV3-541.

¹⁰⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379, PV3-471, PV3-480, PV3-196, PV3-541, PV3-103, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-273, PV3-293, PV3-393.

¹⁰⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-273.

¹⁰⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379.

¹⁰⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-103, PV3-122, PV3-187, PV3-273, PV3-293.

¹⁰⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-378.

¹⁰⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-480, PV3-196, PV3-541, PV3-122.

¹¹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-150, PV3-187, PV3-293, PV3-393.

¹¹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-379.

¹¹² Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-541, PV3-122.

¹¹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-293.

¹¹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-471, PV3-150.

¹¹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379, PV3-480, PV3-103, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-273, PV3-293, PV3-393.

profesinėmis sąjungomis¹¹⁶, tik vienoje pastebėtas darbo užmokesčio didėjimo koreliavimas su įgyjamu stažu¹¹⁷.

Darbo pareigų pažeidimų ir žalos atlyginimo institute – šalys linkusios įtraukti papildomus pagrindus, kas būtų laikoma šiukščiu darbo pareigų pažeidimu¹¹⁸, taip išplečiant kodekso reguliavimą. Žalos atlyginimo institutas paliktas kodekso 154¹¹⁹ straipsnio reguliavimui, išimtis sąlygos nustatančios visiškos žalos atlyginimo sutartis¹²⁰.

Vertinant saugos ir sveikatos instituto sąlygų įtvirtinimą, kolektyvinėse sutartyse linkstama prie darbdavio įsipareigojimų¹²¹, darbo saugos ir sveikatos komitetų steigimo¹²². Dalyje komitetų kartu veikia tiek darbdavio skiriami asmenys, tiek profesinių sąjungų atstovai¹²³. Išskirtinės sutarčių sąlygos – saugos ir sveikatos politika ir standartai, etikos ir elgesio kodeksas¹²⁴, tai itin novatoriški vidaus teisės aktai papildantys ir sukuriantys naujus priimtinius elgesio standartus darbo aplinkoje.

Sutartyse informavimo ir konsultavimosi reglamentavimas nukreipiamas į kodeksą¹²⁵.

Profesinėms sąjungoms skiriamos garantijos, analizuotose sutartyse dėsningai įtvirtinamos nurodant valandų skaičių skiriamą profesinės sąjungos veiklai¹²⁶, konkrečias sumas skiriamas veiklai¹²⁷, priemonių ir patalpų skyrimas¹²⁸ ir kitos garantijos iš darbo teisės įstatymų.

Individualiems ginčams spręsti, analizuotose kolektyvinėse sutartyse linkstama įtvirtinant derybas¹²⁹ ir tik nepavykus susitarti, pereiti prie kodekso reguliavimo.

Socialinės garantijos – dažniausiai pasitaikiusios buvo konkrečios sumos susijusios su įvykiais gyvenime¹³⁰, renginių organizavimas¹³¹, tačiau dalis sutarčių šias garantijas suteikia tik išdirbus nustatytą terminą¹³².

---

¹¹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-541.

¹¹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-187.

¹¹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-150.

¹¹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-379, PV3-471, PV3-196, PV3-541, PV3-273, PV3-393.

¹²⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-293.

¹²¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-480, PV3-196, PV3-187, PV3-293, PV3-393.

¹²² Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-541.

¹²³ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-103, PV3-150.

¹²⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-273.

¹²⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-196, PV3-541, PV3-103, PV3-150, PV3-187, PV3-273.

¹²⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-471.

¹²⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-196, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-273, PV3-293.

¹²⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-541, PV3-103, PV3-273.

¹²⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-379, PV3-480.

¹³⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-378, PV3-471, PV3-103, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-273.

¹³¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-196, PV3-541.

¹³² Kolektyvinės sutartys: PV3-293.

Paskutinis institutas, kuris buvo stebimas – šalių įsipareigojimai. Stebėseną parodė jog tokio pobūdžio įsipareigojimų įtraukimas į sutartis yra deklaratyvios sąlygos¹³³, kurios aiškių įsipareigojimų konkretiems veiksmais nekuria.

2.1.4. Elektros, dujų, garo ir oro kondicionavimas

Registruotų kolektyvinių sutarčių, galiojimas pasižymėjo – dviejų¹³⁴, trejų¹³⁵, ketverių¹³⁶, penkerių¹³⁷ metų terminais arba tiesiogiai siejant su naujos sutarties sudarymu¹³⁸. Sutarčių taikymas asmenims didžiojoje dalyje nustatomas visuotinis¹³⁹, tačiau dalis sutarčių taikomos tik profesinių sąjungų nariams¹⁴⁰.

Analizuotose kolektyvinėse sutartyse darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas, pasižymėjo kodekso normų implementavimu¹⁴¹ informacinio pobūdžio sąlygomis, išskyrus įtraukiant didesnes išmokas sietinas su išėtinėmis¹⁴², bei suteikiant daugiau laisvo laiko nuo darbo naujos darbovietės paieškoms¹⁴³, ir įtraukiant profesines sąjungas į atleidimo procedūrą¹⁴⁴.

Darbo ir poilsio laikas reguliuojamas vidinėmis tvarkomis, papildomos atostogos suteikiamos dėl įgyto stažo¹⁴⁵, bei viršvalandžiai nustatomi 190val.¹⁴⁶, 200val.¹⁴⁷, 240val.¹⁴⁸, 250val.¹⁴⁹, 260val.¹⁵⁰.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, reguliuojamas darbo apmokėjimo sistemomis¹⁵¹, skatinimo skyrimas derinamas su profesinėmis sąjungomis¹⁵², išimtinis reguliavimas numatytas dėl minimalios mėnesinės algos ir jos buvimo didesnės 5% įmonėje¹⁵³.

---

¹³³ Kolektyvinės sutartys: PV3-471, PV3-196, PV3-541, PV3-103, PV3-122, PV3-150, PV3-187, PV3-273, PV3-293.

¹³⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-515.

¹³⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-497.

¹³⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-351, PV3-489, PV3-547, PV3-109.

¹³⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-438.

¹³⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-421.

¹³⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-351, PV3-438, PV3-489, PV3-497, PV3-547, PV3-109, PV3-421.

¹⁴⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-515.

¹⁴¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-421.

¹⁴² Kolektyvinės sutartys: PV3-351, PV3-438, PV3-489, PV3-497, PV3-515, PV3-547, PV3-109.

¹⁴³ Kolektyvinės sutartys: PV3-351.

¹⁴⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-438, PV3-515, PV3-547.

¹⁴⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-489, PV3-497, PV3-515, PV3-547, PV3-109, PV3-351, PV3-421.

¹⁴⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-497.

¹⁴⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-438.

¹⁴⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-351.

¹⁴⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-552.

¹⁵⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-515.

¹⁵¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-438, PV3-497, PV3-547, PV3-351, PV3-421.

¹⁵² Kolektyvinės sutartys: PV3-421, PV3-547, PV3-515, PV3-552.

¹⁵³ Kolektyvinės sutartys: PV3-489.

Darbo pareigų pažeidimai bei žalos atlyginimas itin vangiai reguliuojami analizuotose kolektyvinėse sutartyse, vos poroje sutarčių išplėstas sąrašas šiukščių darbo pareigų pažeidimų¹⁵⁴, o žalos atlyginimo ribos siejamos su kodeksu¹⁵⁵.

Saugos ir sveikatos sąlygų įtvirtinimas pasižymėjo komitetų steigimu¹⁵⁶, dalyje jų profesinės sąjungos įtraukiamos¹⁵⁷, kitose įtvirtinami darbdavių įsipareigojimai¹⁵⁸.

Informavimo ir konsultavimo reguliavimas pasižymėjo kodekso nurodymu¹⁵⁹ – informacinėmis sąlygomis.

Profesinių sąjungų garantijos, registruotose kolektyvinėse sutartyse, pasižymėjo įstatymų citavimu – informacinėmis sąlygomis¹⁶⁰. Garantijos įtvirtinamos laiko suteikiamu profesinės sąjungos veiklai vykdyti¹⁶¹, bei patalpomis ir priemonėmis¹⁶².

Individualių ginčų sprendimas sutartyse aptariamas vangiai – dalis nustato derybas¹⁶³, o joms nepavykus ginčas perduodamas kodekso reguliavimui¹⁶⁴.

Socialiniai klausimai, apžvelgtose sutartyse aptariaimi itin plačiai, suteikiant papildomas lėšas po įvykių gyvenime¹⁶⁵ bei lėšos skiriamos kurti kolektyvo vienybei.

Šalių įsipareigojimai, aptarti daugelyje sutarčių¹⁶⁶, reglamentavimas pasižymėjo įtvirtinimu tiek darbdavių, tiek darbuotojų deklaratyviais siekiais.

2.1.5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimo terminai pasižymėjo – dviem¹⁶⁷, ketverių¹⁶⁸ metų terminais. Sutarčių taikymas subjektams – nustatomas absoliučiai visiems¹⁶⁹ darbdavio darbuotojams.

¹⁵⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-489, PV3-421.

¹⁵⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-421, PV3-489.

¹⁵⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-351, PV3-489, PV3-497.

¹⁵⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-547.

¹⁵⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-438, PV3-515, PV3-109, PV3-351, PV3-421.

¹⁵⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-351, PV3-438, PV3-489, PV3-497, PV3-547, PV3-109, PV3-421, PV3-515.

¹⁶⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-552.

¹⁶¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-351, PV3-438, PV3-497, PV3-515, PV3-421.

¹⁶² Kolektyvinės sutartys: PV3-547, PV3-351, PV3-421.

¹⁶³ Kolektyvinės sutartys: PV3-351, PV3-489, PV3-497, PV3-515.

¹⁶⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-438.

¹⁶⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-552, PV3-438, PV3-489, PV3-497, PV3-547, PV3-109, PV3-351, PV3-421.

¹⁶⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-438, PV3-489, PV3-547, PV3-109, PV3-421.

¹⁶⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-416.

¹⁶⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164.

¹⁶⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164, PV3-416.

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas pasižymėjo kodekso straipsnių informavimu¹⁷⁰, bei įtraukimu sąlygų susijusių su išeitinių kiekio siejimu su stažu¹⁷¹. Darbo ir poilsio laikas, pasižymėjo įtraukimu profesinių sąjungų į grafikų bei atostogų eilės nustatymą¹⁷². Papildomai sutartyse įtraukiamos atostogų dienos dėl stažo, bei įvykių privačiame gyvenime¹⁷³.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, nustatytas apmokėjimo sistemose, bei įsipareigojama kas metus peržiūrėti darbo užmokesčius¹⁷⁴, dalyje į santykius įtraukiamos profesinės sąjungos¹⁷⁵.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas vangiai aptariamas kolektyvinėse sutartyse, pirmasis institutas nebuvo aptariamas sutartyse, o žalos atlyginimas minimas informacinėmis sąlygomis – kodekso 154 straipsniu¹⁷⁶. Informavimo ir konsultavimosi tvarka, taipogi įtvirtinama informacinėmis sąlygomis.

Saugos ir sveikatos klausimai, analizuotose sutartyse pasižymėjo kodekso reikalavimų įtvirtinimu¹⁷⁷, tačiau dalis įtraukia profesines sąjungas¹⁷⁸.

Profesinių sąjungų garantijos įtvirtinamos patalpų ir priemonių suteikimu¹⁷⁹, įtraukiamos papildomos išmokos bei atostogų dienos profesinių sąjungų nariams¹⁸⁰.

Individualių ginčų sprendimas pasižymėjo derybomis, o tik joms nepavykus klausimų sprendimas perduodamas kodekso reguliavimui¹⁸¹. Socialiniai klausimai, aptariami įtvirtinant išmokas, įvykus nenumatytiems įvykiams gyvenime¹⁸².

Šalių įsipareigojimai pasižymėjo aktyviu deklaratyvių įsipareigojimų¹⁸³ nustatymu. Nustatant įsipareigojimus skambiomis frazėmis – „sudaryti, užtikrinti, tobulinti, naudoti“.

---

¹⁷⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164.

¹⁷¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-416.

¹⁷² Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-164.

¹⁷³ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164, PV3-416.

¹⁷⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-416, PV3-474, PV3-164.

¹⁷⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298.

¹⁷⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-416.

¹⁷⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-164, PV3-416.

¹⁷⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-474.

¹⁷⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-164, PV3-416.

¹⁸⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474.

¹⁸¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-164, PV3-416.

¹⁸² Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164, PV3-416.

¹⁸³ Kolektyvinės sutartys: PV3-77, PV3-298, PV3-474, PV3-164, PV3-416.

2.2. Viešo sektoriaus kolektyvinių sutarčių ypatumai

2.2.1. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimas pasižymėjo šiais terminais – vienerių¹⁸⁴, dviejų¹⁸⁵, trejų¹⁸⁶, ketverių¹⁸⁷, penkerių¹⁸⁸ metų, bei nustatymu galiojimo iki naujos sutarties sudarymo¹⁸⁹.

Kolektyvinių sutarčių taikymas vyrauja nustatant tik profesinių sąjungų nariams¹⁹⁰. Dalyje sutarčių taikymas išplečiamas nurodant visuotinį¹⁹¹, bei išreikšiant sąlygas, kurios bus taikomos tik profesinių sąjungų nariams¹⁹².

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas – pasižymėjo kodekso įtraukimu, bei nukreipimu į vidines darbo tvarkas¹⁹³, dalis įtraukia profesines sąjungas į tvarkų sudarymo procesą¹⁹⁴. Darbo sutarčių nutraukimas, pasižymėjo profesinių sąjungų aktyviu dalyvavimu procese. Išėtinės siejamos su įgytu nepertraukiamu stažu¹⁹⁵.

Darbo ir poilsio laikas – įtvirtinamas vidinėmis tvarkomis¹⁹⁶, grafikais, kurie derinami su profesinėmis sąjungomis¹⁹⁷. Viršvalandinis darbas nustatomas neaktyviai, bet nustatomi 260val.¹⁹⁸, 300val.¹⁹⁹. Atostogų reglamentavimas pasižymėjo, atostogų

---

¹⁸⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-105.

¹⁸⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-292, PV3-442, PV3-333.

¹⁸⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-266, PV3-343, PV3-521, PV3-246, PV3-359.

¹⁸⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-476, PV3-544, PV3-519, PV3-528, PV3-80, PV3-99, PV3-142, PV3-220, PV3-282, PV3-349, PV3-363, PV3-371.

¹⁸⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-247.

¹⁸⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-299, PV3-462, PV3-365, PV3-110, PV3-167, PV3-257, PV3-347, PV3-554.

¹⁹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-243, PV3-266, PV3-292, PV3-299, PV3-343, PV3-462, PV3-521, PV3-528, PV3-105, PV3-80, PV3-110, PV3-167, PV3-282, PV3-333, PV3-359, PV3-363, PV3-371, PV3-554.

¹⁹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-442, PV3-544, PV3-519, PV3-365, PV3-142, PV3-220, PV3-257, PV3-347, PV3-349, PV3-374.

¹⁹² Kolektyvinės sutartys: PV3-247, PV3-246, PV3-442.

¹⁹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-519, PV3-99, PV3-247, PV3-257, PV3-349.

¹⁹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-243, PV3-247, PV3-442, PV3-544, PV3-365, PV3-247, PV3-105, PV3-110, PV3-167, PV3-246, PV3-282, PV3-347, PV3-363, PV3-371, PV3-374.

¹⁹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-266, PV3-299, PV3-343, PV3-462, PV3-521, PV3-528, PV3-80, PV3-142, PV3-220, PV3-246, PV3-333, PV3-359, PV3-554.

¹⁹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-247, PV3-343, PV3-462, PV3-519, PV3-528, PV3-247, PV3-349.

¹⁹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-299, PV3-544, PV3-519, PV3-521, PV3-365, PV3-80, PV3-142, PV3-167, PV3-220, PV3-246, PV3-257, PV3-282, PV3-347, PV3-359, PV3-363, PV3-374, PV3-554.

¹⁹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-299, PV3-105.

¹⁹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-99.

eilių nustatymu, trukmės kildinimu iš įstatymų²⁰⁰, papildomų dienų suteikimu dėl įgyto stažo, bei įvykių gyvenime²⁰¹.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, sutartyse reglamentuojamas nukreipiant į darbo užmokesčio sistemas²⁰², dalis jų derinamos su profesinėmis sąjungomis²⁰³.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas reglamentuojamas gan konservatyviai, nukreipiant į įstatymų reguliavimą²⁰⁴, bei įtraukiant materialinės atsakomybės sutartis²⁰⁵ ir išplečiant šiukščių darbo pareigų pažeidimų sąrašą²⁰⁶.

Saugos ir sveikatos apsaugą užtikrinančios sąlygos pasižymėjo, darbdavių įsipareigojimu²⁰⁷ įvardijimu, bei komitetų steigimu²⁰⁸, dalis jų vienija tiek profesinių sąjungų, tiek darbdavių atstovus²⁰⁹.

Informavimas ir konsultavimasis registruotose sutartyse pasižymėjo, pakartojant jau esamą kodekso reguliavimą.

Profesinių sąjungų garantijos, pasižymėjo individualizuotų sąlygų nustatymu. Nustatant patalpų ir priemonių skyrimą, laiko sąjungos veiklai²¹⁰ suteikimu. Konkrečios sumos²¹¹ skiriamas itin retai.

Individualių ginčų sprendimas pasižymėjo derybų²¹² įtraukimu, kaip pirmos priemonės ginčams spręsti ir tik nepavykus ginčo išspręsti jis perduodamas kodeksui, dalis sutarčių įtraukia ginčų komisijas, kuriose dalyvauja profesinės sąjungos su darbdavio atstovais²¹³.

---

²⁰⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-462, PV3-99, PV3-142, PV3-246, PV3-247, PV3-257, PV3-333, PV3-374.

²⁰¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-243, PV3-559, PV3-442, PV3-544, PV3-521, PV3-528, PV3-247, PV3-167, PV3-220, PV3-282, PV3-347, PV3-349, PV3-359, PV3-363, PV3-371, PV3-554.

²⁰² Kolektyvinės sutartys: PV3-247, PV3-266, PV3-292, PV3-299, PV3-343, PV3-365, PV3-528, PV3-105, PV3-110, PV3-142, PV3-167, PV3-220, PV3-257, PV3-282, PV3-333, PV3-347, PV3-349, PV3-371, PV3-554.

²⁰³ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-519, PV3-521, PV3-80, PV3-99, PV3-246, PV3-359, PV3-363, PV3-442.

²⁰⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-559, PV3-266, PV3-299, PV3-343, PV3-544, PV3-519, PV3-528, PV3-247, PV3-142, PV3-349.

²⁰⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-247, PV3-359, PV3-363, PV3-554.

²⁰⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-559, PV3-544, PV3-142, PV3-349.

²⁰⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-292, PV3-462, PV3-519, PV3-521, PV3-365, PV3-528, PV3-247, PV3-99, PV3-142, PV3-220, PV3-247, PV3-257, PV3-282, PV3-333, PV3-349, PV3-374, PV3-442.

²⁰⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-247, PV3-559, PV3-371.

²⁰⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-266, PV3-299, PV3-343, PV3-544, PV3-105, PV3-167, PV3-347, PV3-363.

²¹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-160, PV3-243, PV3-247, PV3-559, PV3-266, PV3-292, PV3-299, PV3-343, PV3-442, PV3-462, PV3-544, PV3-519, PV3-521, PV3-365, PV3-528, PV3-105, PV3-99, PV3-110, PV3-142, PV3-167, PV3-220, PV3-246, PV3-247, PV3-257, PV3-282, PV3-333, PV3-349, PV3-359, PV3-363, PV3-371, PV3-374, PV3-554.

²¹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-80, PV3-442.

²¹² Kolektyvinės sutartys: PV3-343, PV3-442, PV3-462, PV3-521, PV3-365, PV3-247, PV3-99, PV3-220, PV3-257, PV3-282, PV3-347, PV3-349, PV3-363, PV3-371, PV3-374, PV3-554.

²¹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-544.

Socialinių klausimų įtraukimas pasižymėjo standartiniais išipareigojimais, suteikti paramą įvykus numatytiems įvykiams gyvenime²¹⁴.

Šalių išipareigojimai – sąlygomis prisiimti skambūs ir deklaratyvus siekiai, jų įtvirtinimas sąlygomis pastebtas beveik visose registruose kolektyvinėse sutartyse²¹⁵.

2.2.2. Švietimas

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimas pasižymėjo šiais terminais: dvejų²¹⁶, trejų²¹⁷, ketverių²¹⁸, penkerių²¹⁹ metų arba siejamas su naujos sutarties sudarymu²²⁰.

Sutarčių taikymas asmenims, reglamentuojamas nurodant taikymą tik profesinių sąjungų nariams²²¹, dalinis taikymas išskiriant normas taikomas tik profesinių sąjungų nariams²²², bei visuotinis taikymas²²³.

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas pasižymėjo kodekso reglamentavimo įtvirtinimu²²⁴, bei įtraukiant profesines sąjungas į darbuotojų priėmimą

---

²¹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-247, PV3-559, PV3-266, PV3-292, PV3-299, PV3-343, PV3-442, PV3-462, PV3-519, PV3-521, PV3-365, PV3-528, PV3-247, PV3-110, PV3-142, PV3-167, PV3-246, PV3-257, PV3-347, PV3-349, PV3-359, PV3-363, PV3-371, PV3-374, PV3-554.

²¹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-243, PV3-247, PV3-559, PV3-266, PV3-292, PV3-299, PV3-343, PV3-442, PV3-462, PV3-519, PV3-521, PV3-365, PV3-528, PV3-110, PV3-167, PV3-246, PV3-257, PV3-347, PV3-349, PV3-371, PV3-374, PV3-554, PV3-160, PV3-80, PV3-220, PV3-333.

²¹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-483, PV3-533, PV3-488, PV3-516, PV3-92, PV3-168, PV3-272.

²¹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-496, PV3-448, PV3-460.

²¹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-319, PV3-400, PV3-484, PV3-433, PV3-117, PV3-119, PV3-155, PV3-169, PV3-170, PV3-211, PV3-219, PV3-227, PV3-263, PV3-271, PV3-274, PV3-313, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-452, PV3-463.

²¹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-131.

²²⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-107, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-364, PV3-478, PV3-490, PV3-495, PV3-501, PV3-530, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-195, PV3-225, PV3-237, PV3-262, PV3-265, PV3-270, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-456.

²²¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-107, PV3-233, PV3-319, PV3-364, PV3-400, PV3-478, PV3-484, PV3-533, PV3-488, PV3-490, PV3-516, PV3-102, PV3-168, PV3-170, PV3-219, PV3-225, PV3-237, PV3-262, PV3-265, PV3-270, PV3-271, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-297, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-387, PV3-394, PV3-404, PV3-420, PV3-443.

²²² Kolektyvinės sutartys: PV3-551, PV3-469, PV3-272, PV3-395.

²²³ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-496, PV3-495, PV3-501, PV3-530, PV3-433, PV3-92, PV3-117, PV3-119, PV3-155, PV3-169, PV3-195, PV3-211, PV3-227, PV3-263, PV3-274, PV3-300, PV3-313, PV3-356, PV3-385, PV3-419, PV3-446, PV3-448, PV3-452, PV3-456, PV3-460, PV3-463.

²²⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-131, PV3-59, PV3-119, PV3-168, PV3-211, PV3-237, PV3-265, PV3-270, PV3-313, PV3-456.

ir santykių nutraukimą²²⁵. Išėjinių kiekis siejamas su įgytu stažu²²⁶, bei įtraukiant papildomas garantijas profesinių sąjungų nariams²²⁷.

Darbo ir poilsio laikas atliekant stebėjimą pasižymėjo – profesinių sąjungų įtraukimu sudarant grafikus tiek darbo laiko, tiek derinant atostogų eiles²²⁸. Modifikuojant reguliavimą suteikiamos papildomas atostogų dienas dėl asmeninių įvykių gyvenime, bei įgyto stažo.

Darbo apmokėjimo ir skatinimo, reguliavimas pasižymėjo darbo apmokėjimo sistemų²²⁹ nustatymu, pastebimas derinimas su profesinėmis sąjungomis²³⁰.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas reguliavime nebuvo išreikšti kiekybiškai įtraukiamų sąlygų atžvilgių, išskyrus dalis sutarčių nurodo papildomą sąrašą, kas būtų laikoma šiukščių darbo pareigų pažeidimu²³¹, bei įtraukiamos profesinės sąjungas į tyrimą²³².

---

²²⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-107, PV3-112, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-319, PV3-322, PV3-364, PV3-400, PV3-496, PV3-478, PV3-484, PV3-533, PV3-490, PV3-501, PV3-496, PV3-516, PV3-530, PV3-469, PV3-433, PV3-92, PV3-102, PV3-117, PV3-155, PV3-169, PV3-195, PV3-211, PV3-219, PV3-225, PV3-227, PV3-237, PV3-262, PV3-263, PV3-265, PV3-270, PV3-271, PV3-272, PV3-274, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-297, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-446, PV3-448, PV3-460.

²²⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-233, PV3-322, PV3-364, PV3-533, PV3-495, PV3-501, PV3-516, PV3-469, PV3-262, PV3-271, PV3-272, PV3-300, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-446, PV3-460.

²²⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-496, PV3-551, PV3-119, PV3-168, PV3-170, PV3-195, PV3-263, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-385, PV3-387, PV3-394, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-446, PV3-452, PV3-456, PV3-460.

²²⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-107, PV3-112, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-319, PV3-322, PV3-364, PV3-478, PV3-490, PV3-516, PV3-530, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-155, PV3-168, PV3-170, PV3-219, PV3-225, PV3-227, PV3-262, PV3-263, PV3-265, PV3-271, PV3-272, PV3-274, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-297, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-385, PV3-387, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-446, PV3-452, PV3-456, PV3-460, PV3-463.

²²⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-533, PV3-488, PV3-516, PV3-92, PV3-168, PV3-272, PV3-496, PV3-448, PV3-460, PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-319, PV3-400, PV3-484, PV3-117, PV3-119, PV3-155, PV3-169, PV3-170, PV3-211, PV3-219, PV3-227, PV3-263, PV3-271, PV3-274, PV3-313, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-452, PV3-463, PV3-131, PV3-107, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-364, PV3-478, PV3-490, PV3-495, PV3-501, PV3-530, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-195, PV3-225, PV3-237, PV3-262, PV3-265, PV3-270, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-456.

²³⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-107, PV3-112, PV3-478, PV3-155, PV3-280, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-404, PV3-463.

²³¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-107, PV3-112, PV3-131, PV3-289, PV3-496, PV3-478, PV3-496, PV3-155, PV3-227, PV3-272, PV3-295, PV3-302, PV3-340, PV3-460.

²³² Kolektyvinės sutartys: PV3-484, PV3-169, PV3-211, PV3-225, PV3-271, PV3-274, PV3-290, PV3-301, PV3-309.

Saugos ir sveikatos reglamentavimas pasižymėjo įstatymų įsipareigojimų įtvirtinimu²³³, ir atstovų komitetų sudarymu²³⁴.

Informavimas ir konsultavimasis, aptariamas didžiojoje dalyje sutarčių²³⁵ – detalizuojant procedūras, atliekant įstatymų sąlyginį adaptavimą.

Profesinių sąjungų garantijos, kiekybiškai pastebimai reglamentuojamos techninio pobūdžio sąlygomis, aptariant patalpų, priemonių, veiklai skiriamo laiko nustatymą²³⁶, itin retai įtraukiant konkrečias sumas profesinių sąjungų veiklai²³⁷.

Individualių ginčų sprendimo būdai – reglamentuojami, nurodant derybas²³⁸ tik vėliau sekančias kodekso priemonės, bei įtvirtintas profesinių sąjungų įtraukimas į ginčų sprendimą²³⁹. Socialiniai klausimai aptariami normatyvinėmis sąlygomis, beveik absoliučiai visose registruotose sutartyse²⁴⁰, įtvirtinant finansinę bei socialinę pagalbą.

Šalių įsipareigojimai, pastebimai nėra itin kiekybiškai išreikštas institutas registruotose sutartyse, tačiau dalis sutarčių nustato deklaratyvius įsipareigojimus²⁴¹.

---

²³³ Kolektyvinės sutartys: PV3-107, PV3-112, PV3-233, PV3-59, PV3-280, PV3-289, PV3-319, PV3-322, PV3-364, PV3-496, PV3-478, PV3-484, PV3-533, PV3-490, PV3-495, PV3-496, PV3-516, PV3-530, PV3-551, PV3-469, PV3-92, PV3-102, PV3-168, PV3-169, PV3-195, PV3-211, PV3-219, PV3-225, PV3-227, PV3-262, PV3-263, PV3-265, PV3-270, PV3-271, PV3-290, PV3-295, PV3-301, PV3-309, PV3-313, PV3-338, PV3-340, PV3-356, PV3-385, PV3-295, PV3-395, PV3-396, PV3-419, PV3-448, PV3-452, PV3-456, PV3-460, PV3-463.

²³⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-131, PV3-117, PV3-119, PV3-170, PV3-237, PV3-272, PV3-274, PV3-297, PV3-387, PV3-420, PV3-443.

²³⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-533, PV3-516, PV3-92, PV3-168, PV3-272, PV3-496, PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-319, PV3-400, PV3-484, PV3-117, PV3-155, PV3-211, PV3-219, PV3-227, PV3-271, PV3-274, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-452, PV3-463, PV3-131, PV3-107, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-364, PV3-478, PV3-501, PV3-530, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-225, PV3-265, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-340, PV3-345, PV3-394, PV3-395, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-456.

²³⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-533, PV3-516, PV3-92, PV3-168, PV3-272, PV3-496, PV3-448, PV3-460, PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-319, PV3-484, PV3-117, PV3-119, PV3-155, PV3-169, PV3-170, PV3-211, PV3-219, PV3-227, PV3-263, PV3-271, PV3-274, PV3-313, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-452, PV3-463, PV3-131, PV3-107, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-364, PV3-478, PV3-490, PV3-495, PV3-501, PV3-530, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-195, PV3-225, PV3-237, PV3-262, PV3-265, PV3-270, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-456, PV3-463.

²³⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-168.

²³⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-496, PV3-483, PV3-488, PV3-490, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-385, PV3-463.

²³⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-89, PV3-233, PV3-322, PV3-484, PV3-533, PV3-530, PV3-102, PV3-300, PV3-443.

²⁴⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-533, PV3-516, PV3-92, PV3-168, PV3-272, PV3-496, PV3-448, PV3-460, PV3-89, PV3-112, PV3-59, PV3-484, PV3-117, PV3-119, PV3-155, PV3-169, PV3-170, PV3-211, PV3-219, PV3-227, PV3-263, PV3-271, PV3-274, PV3-313, PV3-356, PV3-385, PV3-387, PV3-452, PV3-463, PV3-131, PV3-107, PV3-233, PV3-280, PV3-289, PV3-322, PV3-364, PV3-490, PV3-495, PV3-501, PV3-530, PV3-461, PV3-551, PV3-469, PV3-102, PV3-195, PV3-225, PV3-237, PV3-262, PV3-265, PV3-270, PV3-287, PV3-290, PV3-295, PV3-300, PV3-301, PV3-302, PV3-309, PV3-321, PV3-338, PV3-340, PV3-345, PV3-394, PV3-395, PV3-396, PV3-404, PV3-419, PV3-420, PV3-443, PV3-456, PV3-463.

²⁴¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-59, PV3-496, PV3-533, PV3-488, PV3-490, PV3-495, PV3-501, PV3-461, PV3-551, PV3-92, PV3-102, PV3-117, PV3-168, PV3-195, PV3-225, PV3-263, PV3-265, PV3-345, PV3-396, PV3-460.

2.2.3. Viešasis valdymas ir gynyba

Kolektyvinių sutarčių galiojimas pasižymėjo – vienerių²⁴², dvejų²⁴³, trejų²⁴⁴, ketverių²⁴⁵ metų arba iki naujos sutarties sudarymo²⁴⁶ įtvirtinimu. Registruotų sutarčių taikymas asmenims, pastebimai nustatomas tik profesinių sąjungų nariams²⁴⁷ arba dalyje sutarčių visuotinis²⁴⁸.

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas reglamentavimo prasme, rėmėsi įstatymų reguliavimu, tačiau įtraukia profesinės sąjungas į instituto klausimų sprendimą²⁴⁹, pridedamos papildomos išieitinės išmokos sietinos su įgytu stažu²⁵⁰, bei įtraukiamas kodekso reguliavimas sietinas su mažinamų pareigybių atrankos kriterijais²⁵¹.

Darbo ir poilsio laikas apibrėžiamas grafikų sudarymu, derinant juos su profesinėmis sąjungomis²⁵², darbo laikas skirstomas remiantis įstatymais – nukrypstant viršvalandinio darbo įtvirtinime 220val.²⁵³, 240val.²⁵⁴, 260val.²⁵⁵, bei įtraukiant papildomas atostogų dienas dėl įvykių gyvenime ir įgyto stažo²⁵⁶.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas – reglamentuojamas nuorodomis į įstatymus²⁵⁷, bei profesinių sąjungų įsitraukimu tiek į apmokėjimo, tiek į skatinimo sistemas²⁵⁸.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas – pasižymėjo, sąlygomis įtraukiant profesines sąjungas²⁵⁹ į procedūras ir sprendimų priėmimą.

---

²⁴² Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-517, PV3-527.

²⁴³ Kolektyvinės sutartys: PV3-397, PV3-430.

²⁴⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-201, PV3-101.

²⁴⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-323, PV3-390, PV3-435, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-381.

²⁴⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-555.

²⁴⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-390, PV3-430, PV3-435, PV3-292, PV3-514, PV3-517, PV3-527, PV3-435.

²⁴⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-129, PV3-201, PV3-323, PV3-397, PV3-465, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-101, PV3-381, PV3-555.

²⁴⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-129, PV3-201, PV3-390, PV3-514, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398.

²⁵⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-201, PV3-430, PV3-465, PV3-428, PV3-523.

²⁵¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-101, PV3-381, PV3-430, PV3-555.

²⁵² Kolektyvinės sutartys: PV3-129, PV3-323, PV3-430, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-101, PV3-430, PV3-435, PV3-555.

²⁵³ Kolektyvinės sutartys: PV3-292.

²⁵⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-201.

²⁵⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-101.

²⁵⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-390, PV3-397, PV3-435, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-381, PV3-430, PV3-555.

²⁵⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-201, PV3-397, PV3-514, PV3-101.

²⁵⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-323, PV3-390, PV3-430, PV3-435, PV3-465, PV3-292, PV3-517, PV3-555, PV3-435.

²⁵⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-323, PV3-390, PV3-430, PV3-435, PV3-465, PV3-381, PV3-555.

Sauga ir sveikata darbovietėse siekiama įtvirtinant saugos ir sveikatos komitetus²⁶⁰, bei įvardijami darbdavių įsipareigojimai²⁶¹ kylantys iš įstatymų.

Informavimas ir konsultavimasis pasižymėjo aktyviu profesinių sąjungų įtraukimu į komisijų darbus²⁶², bei procedūrų ir terminų įtvirtinimu.

Profesinių sąjungų garantijos didžiaja dalimi reglamentuojamos techninio pobūdžio sąlygomis – patalpų, priemonių, skiriamo laiko įtvirtinimu²⁶³.

Individualių ginčų sprendimas įtvirtinamas itin modifikuojant įstatymus, įsipareigojant kylančius ginčus spręsti komisijose²⁶⁴ arba derybomis²⁶⁵ ir tik nepavykus susitarti, perduodant ginčą įstatymų reglamentavimui.

Socialinės garantijos, sąlygomis įtvirtinamos didžiojoje dalyje sutarčių²⁶⁶, išskyrus aukštesnio lygmens, jose garantijų įtraukimo tendencijos nepastebėta²⁶⁷.

Šalių įsipareigojimai – numatyti didžiojoje dalyje sutarčių²⁶⁸, nurodomi nekonkretizuoti, deklaratyvus įsipareigojimai.

---

²⁶⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-201, PV3-323, PV3-390, PV3-430, PV3-101, PV3-381, PV3-555.

²⁶¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-397, PV3-435, PV3-465, PV3-292, PV3-428, PV3-523, PV3-527, PV3-380, PV3-398, PV3-430, PV3-435.

²⁶² Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-201, PV3-323, PV3-390, PV3-397, PV3-430, PV3-435, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-555.

²⁶³ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-517, PV3-527, PV3-430, PV3-397, PV3-323, PV3-390, PV3-435, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-381, PV3-555.

²⁶⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-323, PV3-101, PV3-381.

²⁶⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-129, PV3-397, PV3-430, PV3-465, PV3-527.

²⁶⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-201, PV3-323, PV3-390, PV3-397, PV3-430, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-555, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-101, PV3-381.

²⁶⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-435, PV3-517, PV3-435.

²⁶⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-121, PV3-129, PV3-201, PV3-323, PV3-390, PV3-397, PV3-430, PV3-465, PV3-292, PV3-514, PV3-555, PV3-428, PV3-523, PV3-380, PV3-398, PV3-101, PV3-435, PV3-517, PV3-527.

2.2.4. Elektros, dujų, garo ir oro kondicionavimas

Registruotos kolektyvinės sutartys pasižymėjo galiojimo terminais – dvejų²⁶⁹, trejų²⁷⁰, ketverių²⁷¹, penkerių²⁷² metų, bei siejamas su naujos sutarties sudarymu²⁷³.

Sutarčių galiojimas asmenims – pastebimai išplečiamas visiems darbuotojams patvirtinus visuotiniame susirinkime²⁷⁴, ir tik dalis apsiriboja sąlygomis išskirtinai profesinių sąjungų nariams²⁷⁵.

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas, konservatyviomis sąlygomis įtvirtinamas – nukreipiant į įstatymų reguliavimą.

Darbo ir poilsio laikas apibrėžiamas įstatymų normų implementavimu, nustatant papildomas atostogų dienas dėl įgyto stažo, bei įvykių gyvenime²⁷⁶. Dalis sutarčių į instituto taikymą įtraukia profesines sąjungas²⁷⁷.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, pasižymėjo darbo užmokesčio sistemų²⁷⁸ įtvirtinimu, dalis jų įtraukia ir profesines sąjungas²⁷⁹ kaip derybų partnerį.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas paminėtina nebuvo itin plačiai įtvirtinamas sąlygomis, tačiau pastebėtas įtvirtinimas pasižymėjo kodekso normų pabrėžimu²⁸⁰, papildomo šiukščių darbo pareigų pažeidimų pagrindų įtvirtinimu²⁸¹.

Darbo saugos ir sveikatos klausimai standartiškai įtvirtinami darbdavių įsipareigojimų²⁸² pakartojimu, bei saugos ir sveikatos komitetų²⁸³ kolektyviniams veiksmais koordinuoti steigimu.

---

²⁶⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-115.

²⁷⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-240.

²⁷¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-524, PV3-69, PV3-94, PV3-126, PV3-183, PV3-184, PV3-253.

²⁷² Kolektyvinės sutartys: PV3-120.

²⁷³ Kolektyvinės sutartys: PV3-191, PV3-145, PV3-176, PV3-177.

²⁷⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-191, PV3-240, PV3-524, PV3-69, PV3-94, PV3-126, PV3-145, PV3-176, PV3-177, PV3-183, PV3-184, PV3-253, PV3-115.

²⁷⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-548, PV3-120, PV3-115.

²⁷⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-191, PV3-240, PV3-524, PV3-115, PV3-126, PV3-177, PV3-184, PV3-253.

²⁷⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-94, PV3-115.

²⁷⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-548, PV3-191, PV3-240, PV3-120, PV3-524, PV3-69, PV3-94, PV3-126, PV3-145, PV3-184, PV3-253.

²⁷⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-115, PV3-177.

²⁸⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-240, PV3-115.

²⁸¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-94.

²⁸² Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-524, PV3-69, PV3-115, PV3-145, PV3-184, PV3-191.

²⁸³ Kolektyvinės sutartys: PV3-191, PV3-240, PV3-120, PV3-94, PV3-126, PV3-176, PV3-177, PV3-183, PV3-253, PV3-115.

Informavimas ir konsultavimasis reglamentavimo prasme nukreiptas į įstatymų leidėjų sukurtą mechanizmą²⁸⁴ – jį atkartojant.

Profesinių sąjungų garantijos, sąlygomis įtvirtina techninio pobūdžio susitarimus dėl patalpų, priemonių, laiko sąjungos veiklai²⁸⁵ bei retais atvejais konkrečiau dydžio skiriamas lėšas²⁸⁶.

Individualių ginčų sprendimo pasirinkimas pasižymėjo derybomis ir tik tada perduodant ginčą kodekso reguliavimui²⁸⁷, bei įtraukimu profesinių sąjungų²⁸⁸, kaip partnerių galinčių deeskaluoti ginčą.

Socialinės garantijos atsispindėjo pašalpų mirus šeimos nariams suteikimu, šeimos pagausėjimo vienkartinėmis išmokomis, ar kitomis išmokomis siejamomis su asmeniniu darbuotojų gyvenimu²⁸⁹. Toks įtvirtinimas atsispindėjo visose registruotose kolektyvinėse sutartyse.

Šalių įsipareigojimai nustatomi deklaratyviomis sąlygomis²⁹⁰, toks reglamentavimas pastebėtas didžiojoje dalyje sutarčių.

2.2.5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimas pasižymėjo įtvirtinimu šių terminų – dviejų²⁹¹, trejų²⁹², ketverių²⁹³ metų, arba nurodant įvykį – naujos sutarties sudarymą²⁹⁴. Sutarčių taikymas vyravo visuotinis²⁹⁵, tik dalis sutarčių taikymą izoliuoja profesinių sąjungų nariams²⁹⁶.

---

²⁸⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-240, PV3-120, PV3-524, PV3-94, PV3-115, PV3-126, PV3-145, PV3-176, PV3-253.

²⁸⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-115, PV3-240, PV3-538, PV3-548, PV3-524, PV3-69, PV3-94, PV3-126, PV3-183, PV3-184, PV3-253, PV3-120, PV3-191, PV3-145, PV3-176, PV3-177.

²⁸⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-240, PV3-176, PV3-177, PV3-191, PV3-115.

²⁸⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-240, PV3-191, PV3-120, PV3-69, PV3-145, PV3-176.

²⁸⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-88, PV3-94, PV3-115, PV3-126, PV3-177, PV3-183, PV3-184, PV3-191, PV3-253.

²⁸⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-538, PV3-548, PV3-240, PV3-120, PV3-524, PV3-88, PV3-94, PV3-115, PV3-126, PV3-145, PV3-176, PV3-253, PV3-69, PV3-191, PV3-177, PV3-183, PV3-184, PV3-253.

²⁹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-548, PV3-191, PV3-240, PV3-120, PV3-524, PV3-69, PV3-115, PV3-176, PV3-177, PV3-183, PV3-184, PV3-253.

²⁹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-200.

²⁹² Kolektyvinės sutartys: PV3-162.

²⁹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-114, PV3-118, PV3-137, PV3-159, PV3-305, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

²⁹⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-542, PV3-76, PV3-318.

²⁹⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-542, PV3-114, PV3-137, PV3-159, PV3-162, PV3-200, PV3-305, PV3-318, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

²⁹⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-76, PV3-118.

Darbo sutarčių sudarymui, vykdymui bei nutraukimui reglamentuoti pasirinktos kodekso normos²⁹⁷, jas modifikuojant išėitinių išmokų skaičiumi jį siejant su įgytu stažu²⁹⁸.

Darbo ir poilsio laikas – įtvirtinamas įstatymų informavimu, tačiau reguliavimas modifikuojamas įtraukiant į grafikų sudarymą profesines sąjungas²⁹⁹, bei suteikiant papildomas atostogas dėl įgyto stažo, bei įvykių asmeniniame gyvenime³⁰⁰. Viršvalandinis laikas modifikuojamas didinant³⁰¹ valandų skaičių.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas, reglamentuotas dvejais būdais – nurodant darbo užmokesčio sistemas³⁰² ir sistemas kuriamas įtraukiant profesines sąjungas³⁰³.

Darbo pareigų pažeidimai ir žalos atlyginimas atliekant stebėseną pasižymėjo minimaliu reglamentavimu, o esamas nukreipia informacinėmis sąlygomis į kodeksą³⁰⁴.

Saugos ir sveikatos institutas, įtvirtintas darbdavio įsipareigojimų³⁰⁵ įvardijimu, bei įtraukiant saugos ir sveikatos komitetus³⁰⁶.

Informavimas ir konsultavimasis reglamentuojamas kodekso³⁰⁷ pagrindu, išlaikant įstatyminį reguliavimą.

Profesinių sąjungų garantijas įtvirtinamos techninio pobūdžio sąlygomis – patalpų, priemonių, skiriamo laiko veiklai³⁰⁸, bei retais atvejais įtraukiant sąlygas dėl konkrečių finansinių įsipareigojimų³⁰⁹.

Individualių ginčų sprendimo institutas pasižymėjo įtraukimu derybų proceso³¹⁰ ir tik tada ginčas perduodamas kodekso reguliavimui, tačiau dalis sutarčių tiesiogiai nukreipia į kodeksą³¹¹ nenustatant papildomų procedūrų.

---

²⁹⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-114, PV3-137, PV3-159, PV3-162, PV3-200, PV3-318, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

²⁹⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-542, PV3-76, PV3-118, PV3-305.

²⁹⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-76, PV3-118, PV3-200, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

³⁰⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-542, PV3-114, PV3-137, PV3-159, PV3-162, PV3-305, PV3-318.

³⁰¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-317, PV3-200.

³⁰² Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-76, PV3-114, PV3-118, PV3-137, PV3-159, PV3-162, PV3-200, PV3-305, PV3-318, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

³⁰³ Kolektyvinės sutartys: PV3-542.

³⁰⁴ Kolektyvinės sutartys: PV3-542.

³⁰⁵ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-542, PV3-114, PV3-118, PV3-159, PV3-162, PV3-200, PV3-305, PV3-186, PV3-192.

³⁰⁶ Kolektyvinės sutartys: PV3-317.

³⁰⁷ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-542, PV3-76, PV3-114, PV3-137, PV3-162, PV3-200, PV3-305, PV3-186, PV3-192.

³⁰⁸ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-542, PV3-76, PV3-114, PV3-118, PV3-137, PV3-200, PV3-305, PV3-164, PV3-186, PV3-192.

³⁰⁹ Kolektyvinės sutartys: PV3-159, PV3-162, PV3-318.

³¹⁰ Kolektyvinės sutartys: PV3-317, PV3-118, PV3-162, PV3-200, PV3-318, PV3-164.

³¹¹ Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-542, PV3-76, PV3-114, PV3-137, PV3-186.

Socialinės garantijos – siejamos su išmokomis šeimai, renginiais, bei parama³¹². Tokio pobūdžio sąlygos įtvirtintos didžiojoje dalyje sutarčių.

Šalių įsipareigojimai³¹³, įtraukiami didžiojoje dalyje sutarčių, tačiau apsiriboja neapibrėžtais įsipareigojimais, įtraukiant tiek darbuotojus, tiek darbdavį ir profesines sąjungas.

2.3.Panašumai ir skirtumai viešojo ir privataus sektorių kolektyvinių sutarčių sudaryme, galiojime ir taikyme

Vertinant privatų ir viešą sektorius, galima išvelgti gausybę panašumų, kurie susiklostė konstruojant registruotas kolektyvines sutartis, tačiau pastebima ir atskirtis tarp sektorių. Vertinant registruotų sutarčių sudarymą, privataus sektoriaus registruotos sutartys kildinamos iš kodekso 195 straipsnio, tapaciai kodeksui, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas 6 straipsnyje 2 dalyje nurodo „*Kolektyvinėms deryboms ir kolektyvinių sutarčių sudarymui valstybės tarnyboje taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatos*“ (Lietuvos Respublikos valstybės tarybos įstatymas, 2018), tad sudarymas remiasi įstatymų leidėjų konstrukcija reglamentuota kodekse, ir nesiskiria atskiruose sektoriuose. Tad atsižvelgus į tai, sutarčių sudarymas kildinamas iš socialinės partnerystės. Principai, kuriais remiamasi sudarant sutartis, tapatūs sektoriuose – lygiateisiškumas, geranoriškumas, pagarba, laisvos kolektyvinės derybos, teisinės sistemos nepažeidžiamumas, realus įsipareigojimų vykdymas, objektyvios informacijos suteikimas, tarpusavio kontrolė ir atsakomybė (Svarienė, 2012, p. 31). Tapačių principų taikymas sudarant skirtingų sektorių kolektyvines sutartis aiškus ir neabejotinas, tad ir sudarymo tikslas tapatus, nustatyti darbo profesines, socialines ir ekonomines sąlygas, kurios nėra reglamentuotos įstatymų, kitų norminių aktų arba, kurios jiems neprieštaruoja ir neblogina darbuotojų padėties (*in favorem* principas). (Čirienė, 2018, p.59). Atliktų registruotų kolektyvinių sutarčių analizė leido suprasti, kad sutarčių tikslas, kaip jį apibrėžia E.Čirienė, nėra visad pasiekiamas. Sudarytos registruotos kolektyvinės sutartys atitiko įstatymų keliamus reikalavimus, tačiau siekiamybės – socialinio kompromiso (Čirienė, 2018, p.60), ne visados pavyko pasiekti ir tai sietina tiek su privačiu, tiek su viešu sektoriais.

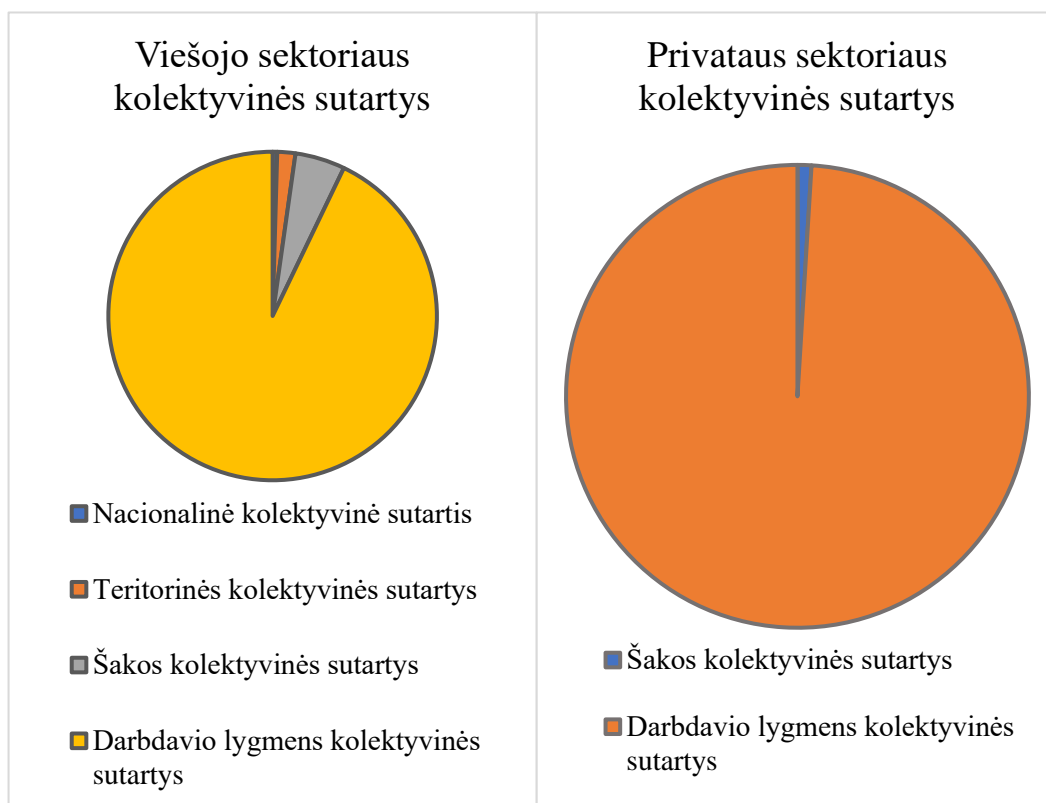
Sutarčių sudarymo diferencijavimas pasižymi sutarčių lygmenų – rūšių statistikoje.

---

³¹² Kolektyvinės sutartys: PV3-477, PV3-317, PV3-542, PV3-114, PV3-118, PV3-137, PV3-200, PV3-305, PV3-164, PV3-186, PV3-192, PV3-159, PV3-162, PV3-318.

³¹³ Kolektyvinės sutartys: PV3-317, PV3-542, PV3-118, PV3-137, PV3-200, PV3-164, PV3-186, PV3-162, PV3-318.

2 paveikslas. Viešo ir privataus sektorių registruotų kolektyvinių sutarčių rūšys

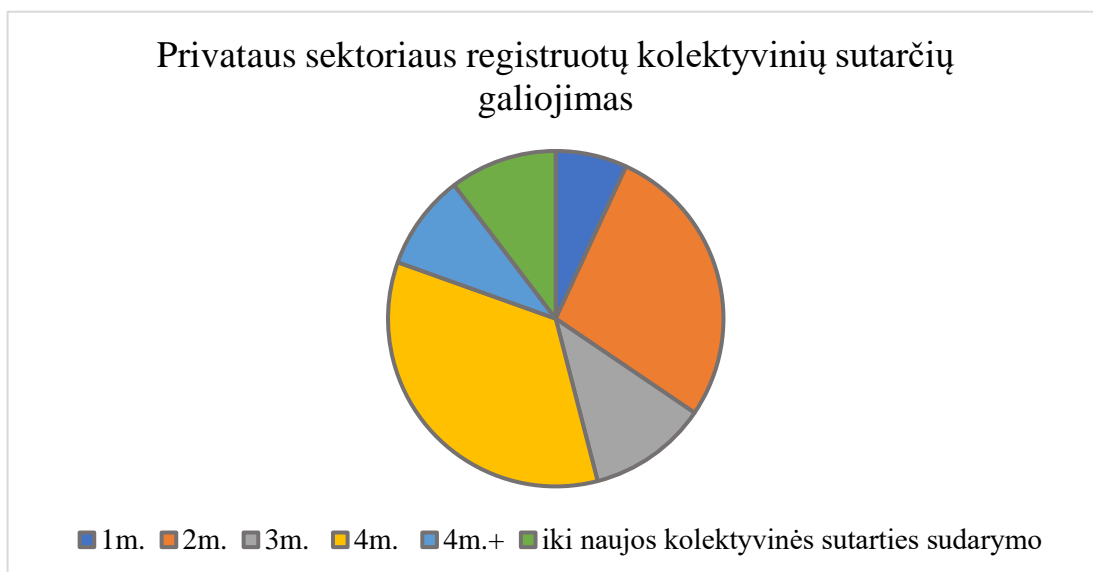

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis informacija apie galiojančias kolektyvines sutartis pateikta, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Prieiga per internetą: <<https://socmin.lrv.lt/lt/paslaugos/administracines-paslaugos/kolektyviniu-sutarciau-registras-ir-kolektyviniu-sutarciau-registravimo-tvarka>>.

Iš pateiktų skritulinių diagramų matyti, aiški sudaromų registruotų kolektyvinių sutarčių skyra, viešojo sektoriaus sudaromose registruotose sutartyse pastebimos dvi papildomos rūšys, kurių nėra privačiame sektoriuje. Tai pateikia aiškesnę sudaromų sutarčių tendencingumą. Privataus sektoriaus sutartys sudaromos beveik absoliučiai darbdavio lygmenyje, aukštesnių lygmenų nebuvimas. Šias tendencijas lemia menka profesinių sąjungų narystė bei Lietuvoje dominuojantis žemas – įmonės – kolektyvinių derybų lygmuo (Blažienė, 2017, p.125).

Registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimas, iš ties atspindi aiškiuose statistikos duomenyse, kurie surinkti atliekant registruotų kolektyvinių sutarčių analizę. Toliau pateikiami statistiniai duomenys iliustruojantys, registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimą:

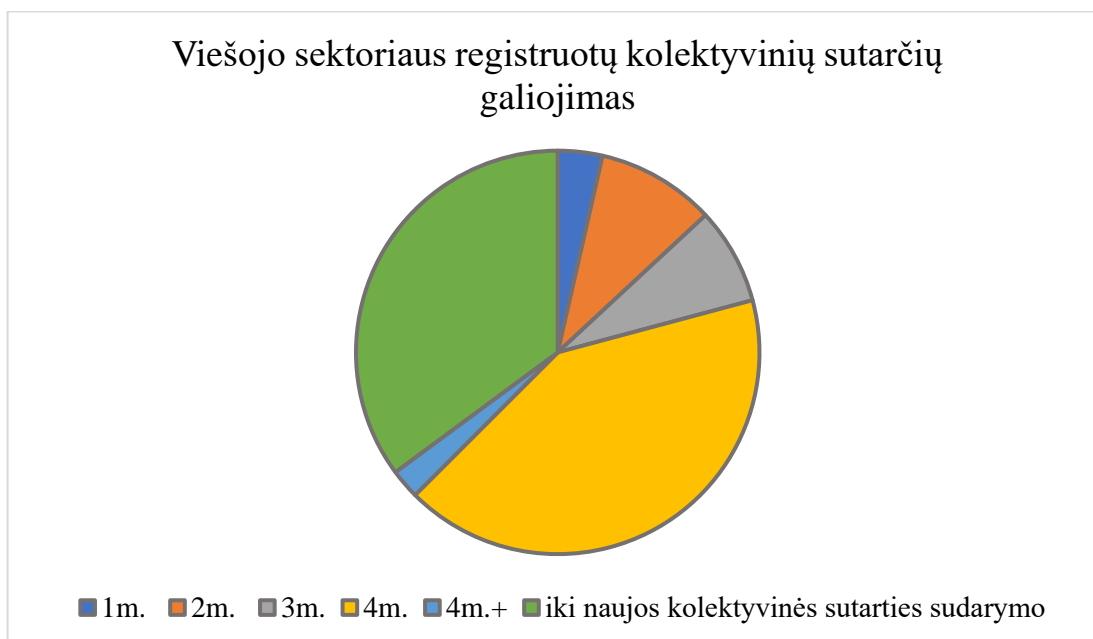
3 paveikslas. **Privataus sektoriaus registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimo statistika**

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis analizės pateiktais duomenimis.

Aiškus lyderiaujantis pasirinkimas privataus sektoriaus sudaromose sutartyse yra ketverių metų terminas, antras pagal populiarumą dviejų metų terminas.

4 paveikslas. **Viešojo sektoriaus registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimo statistika**

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis analizės pateiktais duomenimis.

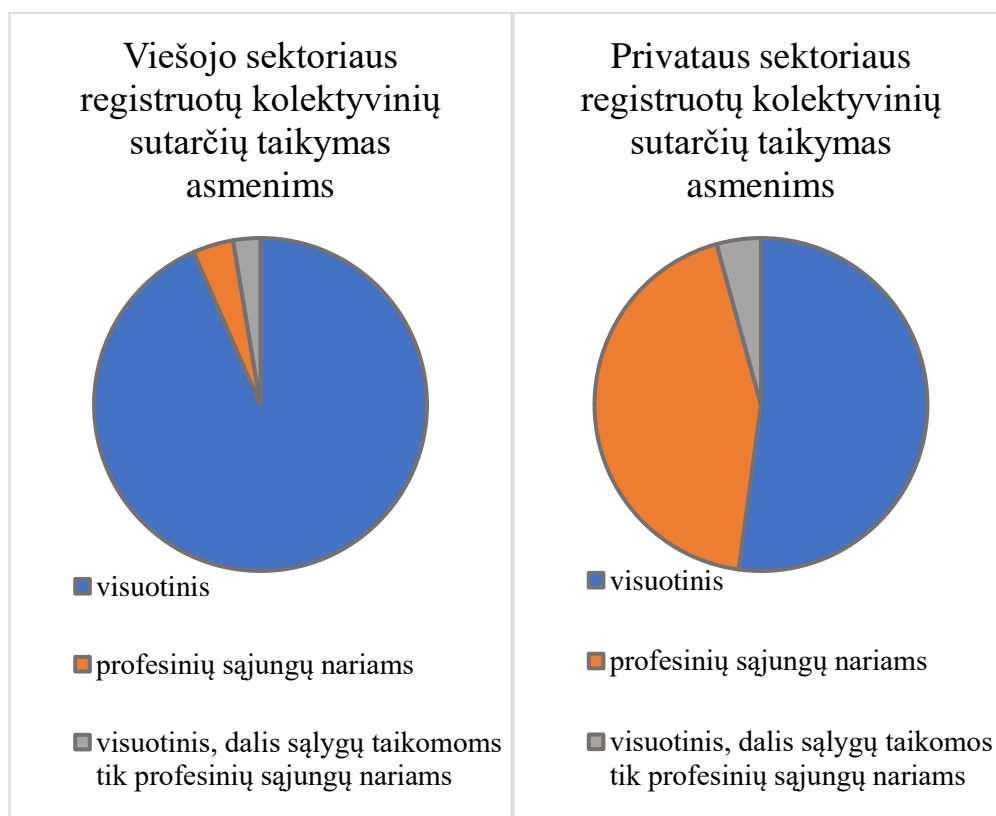
Pateikta skritulinė diagrama iliustruoja, kad vyraujantis galiojimo terminas – ketveri metai, antras pagal populiarumą galiojimo terminas siejamas su naujos sutarties sudarymu.

Atsižvelgus į pateiktas skritulines diagramas aiškus vyraujantis galiojimo terminas – ketveri metai, tačiau aiškus išsiskyrimas tarp antros ir trečios vietos terminų. Privataus

sektoriaus sutartyse, siekiama trumpesnio sutarties galiojimo termino – tad dažnesnio reglamentavimo peržiūrėjimo. Kai tuo tarpu viešas sektorius, pasižymi suteikimu šalių santykių pokyčiams/modifikavimo nesieti su konkrečiu terminu. Iš pateiktų duomenų galima daryti išvadą, privatus sektorius dinamiškesnis, linkęs sparčiau keistis, atnaujinti reglamentavimą, kai tuo tarpu viešas pasižymi sąstingiu, lėtesniu pokyčių inicijavimu. Panašumai registruotų kolektyvinių sutarčių galiojimo terminuose, itin trumpų terminų nustatymo nevyravimas. Vienerių metų terminas aptiktas abiejuose sektoriuose ir abiejuose šis terminas vyravimu pasižymi kiekybiškai mažiausiai.

Vykdamt registruotų kolektyvinių sutarčių taikymo asmenims analizę, surinkti duomenys pateikė:

5 paveikslas. Viešojo ir privataus sektorių registruotų kolektyvinių sutarčių taikymo asmenims statistika

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis analizės pateiktais duomenimis.

Iš pareiktų skritulinių diagramų, matyti aiškus skirtumas tarp taikymo sferų. Privataus sektoriaus registruotose kolektyvinėse sutartyse, aiškiai dominuoja visuotinis taikymas, tad neskatinama priklausyti profesinėms sąjungoms, kadangi susitarimas taikomas nepriklausomai narystės sąjungoje. Tačiau priešinga situacija viešojo sektoriaus registruotose kolektyvinėse sutartyse, čia matyti visuotinis reguliavimas, tačiau neatsilieka taikymas tik profesinių sąjungų nariams. Tai leidžia konstatuoti profesinių sąjungų narystės viešajame sektoriuje skatinamą.

Viešojo ir privataus sektorių, registruotose kolektyvinėse sutartyse žymėtina, atskirtimi laikytini sudaromų sutarčių lygmenys, viešas sektorius pasižymi visų sutarčių rūšiniu įtvirtinimu, kai tuo tarpu privatus sektorius, įtvirtina tik dvi iš keturių rūšių. Sutarčių galiojimas išsiskyrė dinamiškume, privatus sektorius linkęs sutartis atnaujinti sparčiau, viešas sektorius linkęs galiojimą sieti su ketverių metų terminu arba naujos sutarties sudarymu. Aiški atskirtis pastebima sutarčių taikyme asmenims, viešas sektorius proporcingai taikomas tiek visuotinai, tiek tik profesinių sąjungų nariams, kai tuo tarpu privačiame sektoriuje dominuoja visuotinis registruotų kolektyvinių sutarčių taikymas. Šie ypatumai sietini su sektorių prigimtimi, bei šalių pozicija sudaromų sutarčių galimybių plotmei.

2.4. Turinio ypatumai pasireiškiantys atskiruose sektoriuose

Registruotose kolektyvinėse sutartyse, galima pastebėti itin aiškių turinio skirtumų tarp sektorių, tam reikšmės turi sektoriaus pelno siekimas, socialinių partnerių dialogas, veiklos pobūdis ir kitos priežastys.

Darbo sutarčių sudarymas, vykdymas ir nutraukimas – reglamentuojamas itin panašiai neišskiriant sektorių, reglamentavimas sietinas su įstatymais. Ypatumai siejami su viešojo sektoriaus sutartimis, pasirinkimas įtraukti profesines sąjungas į priėmimo procesą (informuojant bei stebėtojo teisėmis stebinti vykdomus procesus). Šio instituto ypatumas siejantis abu sektorius, išeitinių kiekio skiriamų, siejimas su įgytu nepertraukiamu stažu. Privatus sektorius išsiskyrė – laisvo laiko nuo darbo skyrimu darbo paieškoms, tokio reguliavimo viešo sektoriaus sutartyse, nepastebima kiekybiškai. Viešas sektorius platesniu reglamentavimu pasižymėjo profesinių sąjungų narių apsauga nuo atleidimo, įtraukiant profesinę sąjungą į instituto taikymą.

Darbo ir poilsio laikas – registruotose kolektyvinėse sutartyse reglamentuojamas vidinių darbo tvarkų įtvirtinimu. Ypatumas privačiame sektoriuje, įtvirtinamas viršvalandinio darbo valandų per metus nustatymu – tuo pasižymėjo masyvus kiekis registruotų kolektyvinių sutarčių. Viešasis sektorius pažymėtinais į vidinių tvarkų, grafikų įtvirtinimą plačiau įtraukia profesines sąjungas, ir derasi dėl darbo ir poilsio laiko, atstovaudami darbuotojus, to negalima pažymėti privačiame sektoriuje, jame profesinių sąjungų įtraukimas į santykius sekančius po sutarties sudarymo esamas, bet nežymus.

Darbo apmokėjimas ir skatinimas – abiejų sektorių kolektyvinėse sutartyse pasižymi darbo apmokėjimo sistemomis, ypatumas pastebimas viešajame sektoriuje –

įtraukiamos profesinės sąjungos į sistemų kūrimą, bei sklandų implementavimą. Šiuo ypatumu pasireiškia ir skatinimo institutas viešame sektoriuje, ketinant pasitelkti skatinimą įtraukiamos profesinės sąjungos. Privatus sektorius pasižymėjo darbo užmokesčio siejimu su įgyjamu stažu, bei siejimu su gyventojų kokybės indeksu.

Darbo pareigų pažeidimų ir žalos atlyginimo institute pastebimai išplečiamas šiurkščių darbo pareigų pažeidimų sąrašas, tai itin dominuoja privataus sektoriaus kolektyvinėse sutartyse, įtraukiant pvz. darbo pareigų pažeidimu laikytinas darbuotojo elgesys ne darbo metu, kuriuo gali būti diskredituojamas darbdavys bei kitais pagrindais, kurie neįtraukiami kodekso. Viešojo sektoriaus ypatumu vertėtų pažymėti įtraukimą profesinių sąjungų į pažeidimų tyrimą, bei procedūras. Įtvirtinamas suteikimas galimybės tarnybines nuobaudas anuliuoti trumpesniais terminais nei nustato įstatymai. Žalos atlyginimas įtvirtintas informacinėmis sąlygomis, tai pastebima abiejuose sektoriuose.

Sauga ir sveikata – registruotose kolektyvinėse sutartyse abiejuose sektoriuose rėmėsi informacinių sąlygų įtvirtinimu, darbdavio įsipareigojimais bei saugos ir sveikatos komitetų nustatymu, tačiau ypatumas, kurį vertėtų pabrėžti tvarkos numatytos dėl bauginimo darbe, „Darbo ir žmogaus teisių politikos – lyčių lygybė ir nediskriminavimas“. Šis ypatumas pastebėtas privataus sektoriaus sutartyse, taip nustatant papildomas garantijas ir procedūras.

Individualių darbo ginčų reglamentavimas pasižymėjo derybų įtraukimu, kaip priemonės deeskaluoti ginčus, šis ypatumas taikomas abejiems sektoriams. Išskirtinai viešas sektorius įtraukia profesines sąjungas į šias procedūras, sudarant ginčų komisijas.

Informavimas ir konsultavimasis pasižymėjo įstatymų normų įtvirtinimu remiantis informacinėmis sąlygomis, tačiau išskirtinai pažymėtinas, viešojo sektoriaus viešo valdymo ir gynybos veiklos rūšies sutarčių, reglamentuojamas aktyvus profesinių sąjungų įtraukimas į komisijų ir komitetų veiklą.

Vertinant ypatumus, vertėtų atsižvelgti į pateiktą sutarčių turinį. Pabrėžtinai normatyvinių sąlygų buvimas itin pasireiškia privataus sektoriaus registruotose kolektyvinėse sutartyse ypač, kai sąlygos susijusios su konkrečių finansinių įsipareigojimų įtvirtinimu. Privačiame sektoriuje tris su puse karto dažniau pastebimas konkrečių finansinių įsipareigojimų profesinių sąjungų veiklai įtvirtinimas, o viešojo sektoriaus sutartyse finansinių išteklių skyrimas profesinių sąjungų veiklai numatomas minimaliai, pastebimas vyraujant tik elektros, dujų, garo ir oro kondicionavimo bei vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo sutartyse. Normatyvinės sąlygos, kurios pasireiškia didžiojoje dalyje abiejų sektorių – papildomos

apmokamos atostogų dienos susijusių su įvykiais asmeniniame gyvenime, bei įgytu nepertraukiamu stažu įmonėje, tai visuotiniai paplitęs ypatumas ir nebūtų sietinas su konkrečiu sektoriumi. Socialinės garantijos taipogi vertinamos, kaip visuotinai įtvirtinamas normatyvinis išsipareigojimas sukuriantis naują reguliavimą tarp šalių, tai itin platus ratas garantijų (išmokos dėl įvykių gyvenime, socialinio įmonės gyvenimo skatinimas, laidojimo išlaidų nustatymas, sveikatingumo skatinimo programos, džiugių sukakčių paminėjimas ir kt.). Šie ypatumai universalūs sektoriuose.

Normatyvinių sąlygų registruotų kolektyvinių sutarčių turinyje ypatumai pasireiškia aukštesnio lygmens sudaromose kolektyvinėse sutartyse. Žemesnio lygmens – darbdavio/įmonės sudaromose kolektyvinėse sutartyse ypač gausu informacinio pobūdžio sąlygų, normatyvinių sąlygų aktyvesnis įtvirtinimas išlieka siekiamybe. Aiškūs pastebėjimai registruotų kolektyvinių sutarčių turinyje, viešame sektoriuje sietini su įtraukimu profesinių sąjungų į darbdavio ir darbuotojų santykius tiek sudarant darbo sutartis, tiek derantis dėl darbo ir poilsio laiko, darbo pažeidimų. Tad profesinės sąjungos aktyviai dalyvauja santykiuose, o ne tik sudarant kolektyvines sutartis. Privatus sektorius pasižymi didesnių išmokų skyrimu, socialinių garantijų susijusių su lėšomis įtraukimu, bei ypatybė sietina su profesinių sąjungų veiklai skiriamomis lėšomis, tačiau profesinės sąjungos mažiau įtraukiamos į po sutarties sudarymo susiklostančius santykius.

Ypatybė sutarčių turinio reikėtų vertinti normatyvinės sąlygas, jų kiekis aukštesnio lygmens sutartyse pastebimas daugiausiai. Tai iliustruoja viešojo sektoriaus teritorinė švietimo šakos kolektyvinė sutartis PV3-400, nustatanti profesinių sąjungų įsitraukimą į priėmimo procesą, darbo užmokesčio periodinį peržiūrėjimą, konsultacinių pagrindų papildomas įtraukimas ir kitos normos, kurios neatlieka informacinio veiksmo, o siejamos su sutartine teisėkūra. Viešojo sektoriaus žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo šakos kolektyvinė sutartis PV3-160, pateikia nuotolinio darbo nustatymo derinimą su profesinėmis sąjungomis, papildomi priedai dėl pavadavimo, išplėstas ratas konsultacijų įtraukiant dėl darbo grafikų, atostogų eilės. Bei viešojo sektoriaus žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo šakos kolektyvinėje sutartyje PV3-110 įtraukiamos dvišalės tarybos, kurios derasi dėl darbuotojams aktualių klausimų. Suteikimas detalesnio reglamentavimo pasireiškia viešojo sektoriaus viešo valdymo ir gynybos šakos kolektyvinėse sutartyse PV3-430 ir PV3-435, galimybė nuobaudų galiojimo anuliavimą inicijuoti profesinėms sąjungoms, po keturių mėnesių nuo paskyrimo. Ir žinoma viešojo sektoriaus švietimo nacionalinė kolektyvinė sutartis PV3-517 pasižymi aiškiu pareiginės bazinės algos dydžio nustatymu.

Apibendrinti ypatumai pasireiškiantys analizuotose registruotose kolektyvinėse sutartyse, įtvirtinami sąlygomis: prievolinės ir organizacinės laikytinos aptarnaujančiomis sutarties šalių santykius, o normatyvinės sukuriančiomis teisinių santykių evoliucija. Pasireiškę ypatumai gerina darbuotojų padėtį, sukuria naują reglamentavimą. Tačiau dažniausiai pasireiškusios sąlygos, įtvirtinamos informacinėmis sąlygomis, tad jų išskyrimas nelaikytinas ypatumu, dėl jų padėties sutartyje, sąlygos laikytinos pertekliniu reglamentavimu.

3. REGISTRUOTŲ KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ TURINIO YDINGUMAS, TENDENCIJOS IR PERSPEKTYVOS

Analizuotose registruotose kolektyvinėse sutartyse, galima pastebėti visų sąlygų rūšių įtvirtinimo, tačiau vyraujančios sąlygos, informacinės. Vertėtų pabrėžti, kad toks reglamentavimas pasižymi aiškiu ydingumu, ir vertinamas, kaip nekokybiškas šalių derybų proceso rezultatas. Informacinės sąlygos suteikia kiekybės sutarčiai, tačiau ne kokybės. Įstatymų leidėjai konstravę kolektyvinių sutarčių įstatyminę bazę nuosekliai laikėsi pozicijos, suteikti šalims įrankius individualizuoti darbo teisinius santykius – kolektyvinėmis sutartimis. Esami ribojimai šalims, darbuotojus atstovauja – profesinės sąjungos, aiškus ir logiškas darbuotojų interesų apsaugos prasme. Tačiau įvertinus atliktą analizę vertėtų pastebėti profesinių sąjungų atsainų darbą, įtraukimas informacinių sąlygų tokiu mastu, koks pateikiamas registruotose kolektyvinėse sutartyse, leidžia teigti netinkamą suteiktos įstatymų leidėjo kompetencijos įgyvendinimą.

Ydingumas pasireiškiantis privataus sektoriaus kolektyvinių sutarčių taikyme asmenims, visuotinis taikymas nepriklausomai narystei profesinėje sąjungoje, kuris sukuria vakuumą. Nors įstatymų leidėjas įtvirtindamas reguliavimą siekė, jog derybose darbuotojus atstovaus profesinės sąjungos, tokiu būdu sustiprins darbuotojų motyvaciją tapti nariais (Skėruvienė, 2020, p. 173). Narystės profesinėse sąjungose sparčiai negausėja, tad profesinės sąjungos nėra finansiškai skatinamos kokybiškai vykdyti darbuotojų atstovavimą. Taip vis daugiau sutarčių pasižymi „trafaretiniu“ rengimu t.y. sutartyse įtraukiamos tos pačios sąlygos, sutarčių apimtis tapati, nėra įtraukiami nauji institutai. Ydinga praktika laikytinos, nuostatų – deklaracijų įtvirtinimas (Krasauskas at. al, 2013, p.396), tokios nuostatos analizės metu pastebėtos įtvirtinant šalių įsipareigojimus, kurie nekuria naujo reglamentavimo, bet deklaruoja siekius.

Žvelgiant į registruotas sutartis, matyti aiškus konservatyvumas, įtraukiamos sąlygos, kurios kartojasi kitose kolektyvinėse sutartyse. Stokojama novatoriškų sąlygų, sietinų su pavyzdžiui: lyčių lygybės politika, bauginimo darbe, psichologinės pagalbos darbuotojams suteikimu, darbo užmokesčio augimo sistemų pateikimu, skatinimo sistemų įtvirtinimu ir kt. Įtraukimas šių sąlygų suteiktų darbuotojams papildomas garantijas, saugumo. Informacinių sąlygų gausa, pateikia aiškią šalių poziciją – kodekso reguliavimas laikomas pakankamu, o ne minimaliu. Nors kodekso reguliavimas, turėtų būti laikoma pamatu, nuo kurio šalys turėtų atsispirti konstruojant sutarčių sąlygas.

Atsižvelgiant į analizuotas registruotas kolektyvines sutartis, tendencijos, kurios aiškiai išvelgiamos kolektyvinėse sutartyse: aptariami tie patys institutai, apsiribojama tapačiomis sąlygomis, privačiame sektoriuje pasireiškia kolektyvinių sutarčių turinio monotoniškumas. Tendencijos ryškiausiai pasireiškia žvelgiant į veiklos rūšis, transporto ir saugojimo, pasižymėjo dideliu vienos profesinės sąjungos atstovavimu, tad ir sudaromos sutartys pasižymėjo itin identiškais sąlygomis. Tendencijos vertinant uždaras veiklos rūšis, pasireiškia tapačiomis sąlygomis, tad sutartyse vyraujančios informacinės sąlygos pasikartoja naujose sutartyse, taip sukuriant pasikartojantį neigiamą reglamentavimą, sutartys neindividualizuojamos, o rengiamos remiantis turimu pavyzdžiu.

Įvertinus registruotas kolektyvines sutartis, vyrauja aiški kolektyvinių derybų decentralizavimo tendencija, kai esminės kolektyvinės derybos vyksta ne aukštesniu, dažniausiai šakos lygiu, o įmonės lygiu. Tai lemia, kad kolektyvinės sutartys taikomos vis mažesniai skaičiui darbuotojų (Bagdonaitė, 2017, p. 179). Tai taipogi iliustruoja mažas registruotų kolektyvinių sutarčių taikymo asmenims ratas, kadangi žemo lygmens sutartys negali aprėpti tokių darbuotojų mastų, kokius apima teritorinės ir šakos sutartys. Decentralizacija pasireiškia tendencingai sudaromų kolektyvinių sutarčių rūšyse, registruota viena nacionalinė sutartis, kurią R. Krasauskas įvardija, kaip tarpšakinę (Krasauskas, 2020, p.20), bei mažas kiekis teritorinių bei šakinių sutarčių demonstruoja tendencingą darbdavio lygmens kolektyvinių sutarčių vyravimą. Susiklosčiusiai situacijai įtakos turėjo daugybė veiksnių, įskaitant paternalistinis valstybės elgesys su socialiniais partneriais pasireiškiantis nelankstumu ir detalus įdarbinimo ir socialinių sąlygų reglamentavimas, neišsivysčiusios pramonės santykių tradicijos ir socialinių partnerių stoka, kurios trukdo išnaudoti visas derybų galimybes (Blažienė, et al, 2019, p.399).

Atlikus registruotų kolektyvinių sutarčių analizę, žvelgiant į instituto perspektyvas, reiktų pažymėti keletą aspektų. Informacinių sąlygų gausa registruotose kolektyvinėse sutartyse – leidžia daryti išvadą jog sutarčių turinio ydingumas vyraus ir ateityje sudaromose sutartyse. Šiai praktikai poslinkį galėti daryti, profesinių žinių turinčių asmenų įtraukimas į sutarčių sudarymą. Tačiau analizės metu, pastebėti poslinkiai ties bauginimo darbe tvarkų įtraukimu, lyčių lygybės programų įtvirtinimas suteikia perspektyvos ateityje sudaromų sutarčių turiniui, naujų institutų įtraukimui.

Žvelgiant į analizuotas kolektyvines sutartis, aiškia perspektyva galima įvardyti aktyvesnę – profesinių sąjungų įtraukimą į po kolektyvinės sutarties sudarymo santykius, įtraukiant atstovus į grafikų, darbo tvarkų, atostogų eilių, skatinimo programų sudarymą.

Toks įsitraukimas skatintų naujų narių pritraukimą. Ateityje aktyvesnis įsitraukimas į profesines sąjungas, leistų tikėtis derybų dėl darbo užmokesčio didinimo ir kitų darbo sąlygų gerinimo kolektyvinėmis sutartimis, nes tai vis dar išlieka didele Lietuvos darbo rinkos problema (Davulis, 2017, p.17). Pateikiant galimas tendencijas vertėtų paminėti Norvegijoje vyraujančią reguliavimą, viešame sektoriuje dirbančių asmenų 100% patenka po kolektyvinių sutarčių apsauga, tuo tarpu privataus sektoriaus 57,9% turi sutarčių teikiamą apsauga (Reite, 2020, p. 33). Pateikta Norvegijoje vyraujanti praktika, susiklostė dėl ilgos istorinės teisinės tradicijos. Lietuvos darbo teisė, patyrė atsinaujinimą – įvykus darbo teisės rekodifikacijai, tad galimi pokyčiai kilsiantys ateityje itin paveikūs šiuo metu po rekodifikacijos vykdomiems veiksmais. Plati sutarčių taikymo apimtis leistų derėtis dėl darbuotojams reikšmingų sąlygų – normatyvinių, o jų keliami pokyčiai darbo santykiuose papildomai įtrauktų norinčių jungtis į profesines sąjungas. Iš atliktos registruotų kolektyvinių sutarčių analizės, narystės skatinimas pastebimas viešo sektoriaus sutartyse, siaurinant sutarčių taikymą tik profesinių sąjungų nariams, perspektyvoje vis daugiau asmenų dirbančių viešajame sektoriuje priklausys profesinėms sąjungoms.

Kaip pažymi R. Krasauskas, Lietuvos darbdaviai neretai siekia, kad jų valdomose įmonėse profesinės sąjungos nebūtų steigiamos (Krasauskas, 2007, p.274). To ateityje perspektyviai žvelgiant turėtų nebelikta, o to siekimas turėtų sulaukti pridedamų veiksmy iš valstybės institucijų. Tikėtinas profesinių sąjungų gretų gausėjimas ateityje, kurio siekia profesinės sąjungos, pasiekiamas tik keičiant darbuotojų poziciją profesinių sąjungų atžvilgiu, tik tada registruotų kolektyvinių sutarčių skaičius turėtų didėti, o kokybė gerėtų įtraukiant profesinių žinių turinčių asmenų – ekspertų. Pokytis sutarčių sudaryme perspektyviai vertinamas atsisakymu „trafaretinio“ rengimo, sutartys būtų rengiamos individualizuojant šalių kolektyvinių sutarčių siekius. Taip sutarčių turinyje gausėtų normatyvinės sąlygos. Papildomomis laikomos sąlygos sudarytų mažesnę turinio dalį.

Apibendrinant registruotų kolektyvinių sutarčių ydingumą, tendencijas ir perspektyvas, instituto realijos analizės metu pastebimos sutarčių sudarymo rūšyse, šio pokyčio perspektyvoje neįžvelgiama, kaip ir informacinių sąlygų įtvirtinimo maste. Tačiau perspektyvos išžvelgiamos naujų institutų įtraukime, tai sudarytų pokytį sutarčių turinyje.

IŠVADOS

1. Išanalizavus teisinį kolektyvinių sutarčių reglamentavimą, jis vertinamas dvejopai: pozityviai vertinamas įstatymų leidėjų visapusiškas instituto reguliavimas, tačiau neigiamai vertinamas kolektyvinių sutarčių registravimo reglamentavimas. Sutartis registruojamos šalių valia, neregistruotų sutarčių egzistavimas sukuria neaiškumo, nestabilumo bei galimai priešingumo teisei terpę. Suteiktais teisiniais instrumentais šalys linkusios naudotis, tačiau, tai nėra reprezentuojama registruotų kolektyvinių sutarčių registre, kadangi ne visos sudaromos sutartys yra registruojamos.
2. Išanalizavus registruotas kolektyvines sutartis atskiruose sektoriuose, pastebimi akivaizdūs ypatumai. Šiems ypatumams įtakos turi sektorių prigimtis, pelno siekimas, socialinės partnerystės aktyvumas, profesinių sąjungų aktyvus įsitraukimas, detalus įstatyminis reglamentavimas. Aiški pozicija išryškėja viešo sektoriaus sutartyse – profesinės sąjungos aktyviau vykdo veikla, tą iliustruoja sąlygos nustatančios santykius po sutarties sudarymo, aktyvesnis sutarčių taikymas išlaikomas profesinių sąjungų nariams. Privataus sektoriaus sutartyse aiškus ypatumas – finansinių išteklių skyrimo įtvirtinimas.
3. Atlikus registruotų kolektyvinių sutarčių analizę, instituto perspektyvos įžvelgtinos – kolektyvinių sutarčių taikyme asmenims, jis galėtų kisti, siaurinamas profesinių sąjungų nariams, kaip tai atsispindi dalyje viešo sektoriaus sutarčių. Gausesnės profesinių sąjungų gretos, leis derėtis dėl šalims aktualesnių klausimų. Ateityje sutarčių sudarymas turėtų atsisakyti „trafaretinio“ rengimo, tai būtų pasiekama individualizuojant sutarties šalių siekius.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. *Teisės aktų registras*, 23709.
2. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Teisės aktų registras*, 12037.
3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 birželio 30 d. įsakymas Nr. A1-334 „Kolektyvinių sutarčių registravimo ir viešo skelbimo tvarkos aprašas“. TAR, 11114.

Specialioji literatūra:

4. Bagdanskis, T. ir kt. (2016). *Darbo teisės principai ir jų taikymas Lietuvos teismų praktikoje*. Vadovėlis. Vilnius, [interaktyvus], VĮ Registrų centras. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/handle/007/16223> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
5. Bagdonaitė, A. (2017). Europos socialinių partnerių susitarimų perkėlimo į nacionalinę teisę teorinės prielaidos ir jų įgyvendinimas. *Teisė*, 104, 171-183.
6. Blažienė I. ir kiti. (2019). Lithuania: will new legislation increase the role of social dialogue and collective bargaining, Briuselis: *European Trade Union Institute*, 2, p.381-401 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://vb.mruni.eu/object/elaba:42892992/42892992.pdf> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
7. Čirienė, E. (2018). Kai kurie kolektyvinių sutarčių galiojimo probleminiai aspektai teismų praktikoje. *Taikomieji Tyrimai Studijose Ir Praktikoje - Applied Research in Studies and Practice*, 14(1), p.58–65 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://ojs.panko.lt/index.php/ARSP/article/view/55> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
8. Davulis, T. (2018). *Lietuvos Respublikos Darbo kodekso komentaras*. Vilnius: Registrų centras.
9. Davulis, T. (2017). Darbo teisės rekodifikavimas Lietuvoje 2016-2017m. *Teisė*, 1040, 7-27.
10. Kasiliauskas, N. (2006). *Socialinė partnerystė: kolektyvinės derybos ir kolektyvinės sutartys Lietuvoje*. Vilnius: Trišalės tarybos sekretoriatas.
11. Krasauskas, R. (2007). Kai kurie kolektyvinės darbo teisės konstitucionalizavimo aspektai. Lietuvos Respublikos konstitucinio teismo biuletenis. Vilnius: *Lietuvos Respublikos konstitucinis teismas*, 3(7), 285-302.

12. Krasauskas, R. (2008). Kolektyvinio sutartinio teisinio reguliavimo skatinimas Lietuvoje: kai kurių darbo kodekso nuostatų analizė teisės taikymo aspektu. *Jurisprudencija*, 103, 18 (2), 37-45.
13. Krasauskas, R. (red.) (2013). *Kolektyvinė darbo teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
14. Krasauskas, R. (2020). Lietuvoje sudaromų kolektyvinių sutarčių turinys: teisiniai aspektai. p.135-158. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/17774/Darbo_teises_issukiai-137-160.pdf?sequence=1&isAllowed=y [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
15. Reite, A. E. (2020). Reconsidering Union Wage Effects. Department of Economics University of Oslo. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/79399/Master_EAR.pdf?sequence=1&isAllowed=y [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
16. Sisson, K. (2001). Pacts for employment and competitiveness – an opportunity to reflect on the role and practice of collective bargaining. p.600-605. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/102425890100700404> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
17. Skėruvienė, V. (2020). Kolektyvinių sutarčių taikymo teisiniai aspektai Lietuvoje. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose. Kaunas: *Kauno kolegijos Reklamos ir medijų centras*, 16, 171-177.
18. Svarienė, D. (2012). Kolektyvinių santykių valdymo plėtra įmonių konkurencingumo stiprinimui. Šiauliai : *VšĮ Šiaulių universiteto leidykla*, 1 (25), 28-36.

Teismų praktika:

19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018m. kovo 30d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-114-701/2018.

Ravaux préparatoires:

20. Kolektyvinių sutarčių stebėsenos pristatymas (2019). [interaktyvus] (modifikuota 2022-03-31). Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/paslaugos/administracines-paslaugos/kolektyviniu-sutarciau-registras-ir-kolektyviniu-sutarciau-registravimo-tvarka> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].

21. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikta informacija, apie registruotas kolektyvines sutartis. [interaktyvus] (modifikuota 2022-03-31). Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/paslaugos/administracines-paslaugos/kolektyviniu-sutarciu-registras-ir-kolektyviniu-sutarciu-registravimo-tvarka> [žiūrėta 2022m. kovo 31d.].
22. Aleksandro Stulginskio universitetas kolektyvinė sutartis Nr. PV3-168.
23. Alytaus Dzūkijos pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-237.
24. Alytaus miesto savivaldybė kolektyvinė sutartis Nr. PV3-488.
25. Alytaus Putinų gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-313.
26. Anykštos socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-544.
27. Aplinkos apsaugos departamentas prie aplinkos ministerijos kolektyvinė sutartis Nr. PV3-390.
28. AB „Akmens centras“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-310.
29. AB „Grigeo Klaipėda“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-268.
30. AB „Ignitis gamyba“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-417.
31. AB „Jonavos šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-109.
32. AB „Kauno energija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-177.
33. AB „Kelių priežiūra“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-471.
34. AB „Klaipėdos jūrų krovinių kompanija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-498.
35. AB „Klaipėdos vanduo“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-497.
36. AB „Klaipėdos nafta“ kolektyvinė sutartis PV3-351.
37. AB „Krekenavos agrofirma“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-393.
38. AB „Lietuvos draudimas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-540.
39. AB „Lietuvos energijos gamyba“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-115.
40. AB „Lietuvos geležinkeliai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-67.
41. AB „Lietuvos paštas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-378.
42. AB „LIFOSA“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-122.
43. AB „LOTOS Geonafta“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-145.
44. AB „MV Group production“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-506.
45. AB „Nordic sugar Kėdainiai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-500.
46. AB „ORLEN Lietuva“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-547.
47. AB „Ortopedijos technika“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-296.
48. AB „Vakarų laivų gamykla“ įmonių grupė kolektyvinė sutartis Nr. PV3-96.
49. AB „Volfas Engelman“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-293.
50. AB „Snaigė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-389

51. AB „Panevėžio energija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-183.
52. AB „Pasvalio žemtiekimas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-187.
53. AB „Rokiškio sūris“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-449.
54. AB „Siūlas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-288.
55. AB „Smiltynės perkėla“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-221.
56. AB „Šilutės baldai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-513.
57. AB „Šiaulių energija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-191.
58. AB „Telia Lietuva“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-379.
59. AB „Ukmergės Gelžbetonis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-401.
60. AB „Vilniaus baldai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-466.
61. Biudžetinė įstaiga „Klaipėdos miesto šeimos ir vaiko gerovės centras“ kolektyvinė sutartis PV3-167.
62. Didvydžių socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-257.
63. Dūseikių socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-519.
64. Jasiuliškių socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-349.
65. Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-345.
66. Joniškio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-233.
67. Joniškio rajono Skaistgirio gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-301.
68. Jurbarko rajono savivaldybės viešoji biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-117.
69. Kaišiadorių suaugusiųjų mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-490.
70. Kauno miesto savivaldybės administracija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-483.
71. Kauno tardymo izoliatorius kolektyvinė sutartis Nr. PV3-121.
72. Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos kolektyvinė sutartis PV3-430.
73. Klaipėdos lopšelis-darželis „Pingvinukas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-225.
74. Klaipėdos lopšelis-darželis „Žiburėlis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-265.
75. Klaipėdos „Vyturio“ progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-155.
76. Kupiškio socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-365.
77. Kupiškio Povilo Matulionio progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-395.
78. Kupiškio rajono Noriūnų Jono Černiaus pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-419.
79. Lazdijų Motiejaus Gustaičio gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-364.
80. Lietuvos bankas kolektyvinė sutartis Nr. PV3-201.
81. Lietuvos geležinkelių įmonių asociacija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-161.

82. Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacija „Lietuvos mediena“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-277.
83. Lietuvos muzikos ir teatro akademija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-501.
84. Lietuvos mokslų Vrublevskių biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-92.
85. Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliai asociacija „Linava“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-344.
86. Lietuvos sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija kolektyvinė sutartis Nr. PV3- 323.
87. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninė kolektyvinė sutartis PV3-247.
88. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija kolektyvinė sutartis PV3-110.
89. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija kolektyvinė sutartis PV3-292.
90. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-514.
91. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-517.
92. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija kolektyvinė sutartis PV3-105.
93. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija kolektyvinė sutartis PV3-521.
94. Lietuvos Respublikos sveikatos ministerija kolektyvinė sutartis PV3-160.
95. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-461.
96. Linkuvos socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-347.
97. Marijampolės Rygiškių Jono gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-309.
98. Marijampolės socialinės pagalbos centras kolektyvinė sutartis PV3-99.
99. Marijampolės vaikų lopšelis-darželis „Pasaka“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-463.
100. Mažeikių „Jievaro“ pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-112.
101. Mažeikių lopšelis-darželis „Eglutė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-107.
102. Mažeikių lopšelis-darželis „Delfinas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-478.
103. Mažeikių darželis-mokykla „Kregždutė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-280.
104. Mažeikių Kalnėnų gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-446.

105. Mažeikių rajono savivaldybė kolektyvinė sutartis Nr. PV3-400.
106. Mažeikių Senamiesčio pradinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-289.
107. Mažeikių Pasvalio pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-219.
108. Mažeikių politechnikos mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-533.
109. Mažeikių Vytauto Klovos muzikos mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-227.
110. Mykolo Romerio universiteto profesinė sąjunga kolektyvinė sutartis Nr. PV3-131.
111. Muitinė departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos kolektyvinė sutartis PV3-555.
112. Nacionalinė žemės tarnyba kolektyvinė sutartis Nr. PV3-527.
113. Priešgaisrinės apsaugos gelbėjimo departamentas prie vidaus reikalų ministerijos kolektyvinė sutartis PV3-435.
114. Panevėžio kolegija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-495.
115. Panevėžio rajono Naujamiesčio gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-102.
116. Panevėžio rajono Velžio gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-516.
117. Plungės akademiko Adofo Jucio progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-271.
118. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kolektyvinė sutartis Nr. PV3-465.
119. Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-129.
120. Prienų Justino Marcinkevičiaus viešojo biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-263.
121. Radviliškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-452.
122. Riešės gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-551.
123. Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-321.
124. Rokiškio Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-300.
125. Rokiškio lopšelis-darželis „Pumpurėlis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-443.
126. Rokiškio rajono savivaldybės Juozo Keliuočio viešoji biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-119.
127. Rokiškio Rudolfo Lymano muzikos mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-530.

128. Rokiškio socialinės paramos centras kolektyvinė sutartis PV3-282.
129. Savivaldybės įmonė „Kaišiadorių paslaugos“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-477.
130. Skuodo Bartuvos progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-396.
131. Skemų socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-220.
132. Strūnos socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-243.
133. Šakių „Varpo“ mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-89.
134. Šiaulių rajono Meškuičių gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-420.
135. Šiaulių Specialiojo Ugdymo Centras kolektyvinė sutartis Nr. PV3-262.
136. Šiaulių tardymo izoliatorius kolektyvinė sutartis Nr. PV3-101.
137. Šiaulių vaiku globos namai „Šaltinis“ kolektyvinė sutartis PV3-333.
138. Trakų globos ir socialinių paslaugų centras kolektyvinė sutartis PV3-528.
139. Tauragės rajono savivaldybės Birutės Baltrušaitytė viešojo biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-460.
140. Telšių rajono Buožėnų mokykla-darželis kolektyvinė sutartis Nr. PV3-456.
141. Telšių rajono Eigirdžių pagrindinė mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-404.
142. Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešojo biblioteka kolektyvinė sutartis Nr. PV3-448.
143. Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-287.
144. Telšių lopšelis-darželis „Mastis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-340.
145. Telšių lopšelis-darželis „Nykštukas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-302.
146. Telšių lopšelis-darželis „Žemaitukas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-394.
147. Telšių rajono Žarėnų „Minijos“ pagrindinė mokykla“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-295.
148. UAB „Anykščių komunalinis ūkis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-162.
149. UAB „Aukštaitijos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-164.
150. UAB „Audėjas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-230.
151. UAB „Alytaus šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-438.
152. UAB „AQ Wiring Systems“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-487.
153. UAB „Biržų autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-204.
154. UAB „Busturas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-141.
155. UAB „City Service Engineering“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-541.
156. UAB „Dzūkijos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-137.
157. UAB „EPSO-G“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-126.

158. UAB „Giraitės vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-482.
159. UAB „Girmeta“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-157.
160. UAB „Girteka cargo“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-315.
161. UAB „Girteka logistics“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-314.
162. UAB „Girtrans“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-81.
163. UAB „Hoyar Petrolog Lithuania“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-235.
164. UAB „Jonavos paslaugos“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-200.
165. UAB „Jonavos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-114.
166. UAB „Joniškio vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-474.
167. UAB „Jurbarko vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-515.
168. UAB „Jūrės medis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-494.
169. UAB „Kalnapilis-Tauro grupė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-103.
170. UAB „Kauno autobusai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-193.
171. UAB „Kauno vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-318.
172. UAB „Kėdainių vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-159.
173. UAB „Kino rožė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-480.
174. UAB „Klasmann-Deilmann Šilutė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-399.
175. UAB „KLP transport“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-149.
176. UAB „Kretingos šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-253.
177. UAB „Kretingos šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-524.
178. UAB „Kretingos autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-231.
179. UAB „Lazdijų šiluma“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-184.
180. UAB „LIETLINEN“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-543.
181. UAB „Lietvilna“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-545.
182. UAB „LITGRIT Power Link Service“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-94.
183. UAB „LTP Texdan“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-329.
184. UAB „Mano aplinka“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-77.
185. UAB „Mano Būstas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-298.
186. UAB „Mano sauga LT“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-90.
187. UAB „Mano namų sauga“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3- 91.
188. UAB „Mažeikių autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3- 166.
189. UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-548.
190. UAB „Mažeikių vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-416.
191. UAB „Maxima LT“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-150.
192. UAB „ME transportas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-156.

193. UAB „Molėtų šiluma“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-421.
194. UAB „Neo Group“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-472.
195. UAB „NORD trans“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-153.
196. UAB „Orlen Service Lietuva“ kolektyvinė sutartis PV3-552.
197. UAB „Pakruojo šiluma“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-69.
198. UAB „Panevėžio autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-208.
199. UAB „Palangos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-76.
200. UAB „Panevėžio Aurida“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-388.
201. UAB „Panevėžio autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-208.
202. UAB „Phillip Morris Lietuva“ kolektyvinė sutartis Nr. PV-294.
203. UAB „Raseinių šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-538.
204. UAB „Raseinių vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-186.
205. UAB „Rokiškio autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-215.
206. UAB „Rokiškio pieno gamyba“, UAB „Rokiškio pienas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-450.
207. UAB „Seifuva“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-276.
208. UAB „Sūduvos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-305.
209. UAB „Šiaulių vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-192.
210. UAB „Švyturys – Utenos alus“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-273.
211. UAB „Švyturys-Utenos alus“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-492.
212. UAB „Telesoftas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-499.
213. UAB „Telšių vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-317.
214. UAB „TERMO trans“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-152.
215. UAB „TERMO trans“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-505.
216. UAB „Termolita“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-147.
217. UAB „Transhermis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-148.
218. UAB „Trasis“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-146.
219. UAB „Ukmergės autobusų parkas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-124.
220. UAB „Ukmergės keliai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-196.
221. UAB „Ukmergės vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-542.
222. UAB „Utenos vandenys“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-118.
223. UAB „Utenos šilumos tinklai“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-176.
224. UAB „Vilniaus viešasis transportas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-491.
225. UAB „Visagino energija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-489.
226. UAB „Wurth Lietuva“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-194.

227. Ukmergės pirminės sveikatos priežiūros centras kolektyvinė sutartis PV3-343.
228. Ukmergės pirminės sveikatos priežiūros centras kolektyvinė sutartis PV3-363.
229. Ukmergės senamiesčio progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-356.
230. Utenos socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-554.
231. Užvenčio Šatrijos Raganos gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-211.
232. Valstybinė liginių kasa prie sveikatos apsaugos ministerijos kolektyvinė sutartis PV3-442.
233. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius kolektyvinė sutartis Nr. PV3-380.
234. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos karinių ir joms prilyginamų struktūrų skyriaus kolektyvinė sutartis PV3-381.
235. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius kolektyvinė sutartis Nr. PV3-398.
236. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius kolektyvinė sutartis Nr. PV3-523.
237. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kolektyvinė sutartis Nr. PV3-428.
238. Valstybinė įmonė Turto bankas kolektyvinė sutartis Nr. PV3-397.
239. Valstybinė įmonė „Ignalinos atominė elektrinė“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-240.
240. Vilniaus miesto socialinės paramos centras kolektyvinė sutartis PV3-374.
241. Viešoji įstaiga „Abromiškių reabilitacijos ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-476.
242. Viešoji įstaiga „Marijampolės sveikatos priežiūros centras“ kolektyvinė sutartis PV3-299.
243. Viešoji įstaiga „Mažeikių ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-246 .
244. Viešoji įstaiga „Švenčionių rajono ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-462.
245. Viešoji įstaiga Palangos vaikų reabilitacijos sanatorija „Palangos Gintaras“ kolektyvinė sutartis PV3-559.
246. Viešoji įstaiga „Respublikinė Kauno ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-247.
247. Viešoji įstaiga „Vilniaus miesto klinikinė ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-359.

248. Viešoji įstaiga „Karaliaus Mindaugo mokymo centras“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-59.
249. Viešoji įstaiga „Kauno Panemunės slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninė“ kolektyvinė sutartis PV3-80.
250. Viešoji įstaiga „Klaipėdos miesto šeimos ir vaiko gerovės centras“ kolektyvinė sutartis PV3-142.
251. Viešoji įstaiga „Oro navigacija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-470.
252. Viešoji įstaiga „Visagino sporto ir rekreacijos centras“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-120.
253. Vilniaus Antakalnio progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-169.
254. Vilniaus miesto savivaldybė viešoji įstaiga „Greitosios medicinos pagalbos centras“ kolektyvinė sutartis PV3-266.
255. Vilniaus savivaldybės Grigiškių „Šviesos gimnazija“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-297.
256. Vilniaus Karoliniškių gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-469.
257. Vilniaus lopšelis-darželis „Gilužis“ lopšelis-darželis kolektyvinė sutartis Nr. PV3-270.
258. Vilniaus Martyno Mažvydo progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-319.
259. Vilniaus Simono Daukanto progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-385.
260. Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-387.
261. Vilniaus Šilo mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-484.
262. Vilniaus Taikos progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-290.
263. Vilniaus universitetas kolektyvinė sutartis Nr. PV3-433.
264. Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-274.
265. Vilniaus Vladislovo Sirokomlės gimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-195.
266. Vilniaus Žemynos progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-170.
267. Visagino Česlovo Sesnausko menų mokykla kolektyvinė sutartis Nr. PV3-338.
268. Visagino Draugystės progimnazija kolektyvinė sutartis Nr. PV3-322.
269. Visagino socialinės globos namai kolektyvinė sutartis PV3-371.
270. Visagino vaikų lopšelis-darželis „Kūlverstukas“ kolektyvinė sutartis Nr. PV3-272.

SANTRAUKA

Registruotų kolektyvinių sutarčių turinio ypatumai Lietuvoje

Lukrecija Antanaitytė

Darbe analizuojamas teisinis kolektyvinių sutarčių reglamentavimas, taip siekiant atskleisti sutarčių šalis, galimų sudaryti sutarčių rūšis, kolektyvinės sutarties statusą, kaip darbo teisės šaltinio. Darbe aptariamos registruotų kolektyvinių sutarčių sąlygos: normatyvinės, prievolinės, organizacinės bei informacinės. Analizuojant registruotų kolektyvinių sutarčių turinio sąlygas, pateikiama turinį praturtinančios, bei perteklinį reglamentavimą sukuriančios sąlygos. Pateikiamas perteklinio reglamentavimo informacinėmis sąlygomis vertinimas.

Magistro darbe analizuojamos registruotos kolektyvinės sutartys, analizė atliekama tiek viešojo, tiek privataus sektorių sutarčių. Tema siaurinama pasirinkus atskirose veiklos rūšyse veikiančių subjektų kolektyvines sutartis. Pabrėžtina, veiklos rūšys pasirinktos, dėl kiekybiškai aktyviausiai registruotų kolektyvinių sutarčių. Sutarčių turinys analizuojamas pasitelkus atskirus institutus. Išskiriant kolektyvinių sutarčių sudarymą, taikymą ir galiojimą, darbo sutarties sudarymą, vykdymą bei nutraukimą, darbo ir poilsio laiką, darbo užmokesčio ir skatinimo reglamentavimą, darbo pareigų pažeidimus ir žalos atlyginimą, saugą ir sveikatą, informavimą ir konsultavimąsi, individualius darbo ginčus, socialines garantijas, profesinių sąjungų garantijas, šalių įsipareigojimus, taip pateikiant aiškius sueities bei atskirties taškus sutartyse. Tema labiausiai atsiskleidžia vertinant atskirus sektorius, iliustruojant pasireiškiančiais ypatumais.

Išsamios registruotų kolektyvinių sutarčių turinio analizės dėka atskleidžiami vyraujantys ypatumai, jų dinamika atskiruose sektoriuose. Iš atliktos analizės darbe pateikiamos registruotų kolektyvinių sutarčių instituto perspektyvos.

SUMMARY

Peculiarities of the content of registered collective agreements in Lithuania

Lukrecija Antanaitytė

The paper analyzes the legal regulation of collective agreements, thus revealing the parties to the agreements, the types of agreements that can be concluded, the status of the collective agreement as a source of labor law. The paper discusses the conditions of registered collective agreements: normative, obligatory, organizational and informational. When analyzing the conditions of the content of registered collective agreements, the conditions enriching the content and creating over-regulation are presented. An assessment of over-regulation in the information environment is provided.

The master's thesis analyzes registered collective agreements, the analysis is performed in both public and private sector agreements. The topic is narrowed down by the choice of collective agreements between the entities operating in individual activities. It is noteworthy that the activities were selected due to the most actively registered collective agreements. The content of the contracts is analyzed through separate institutes. Excluding the conclusion, application and validity of collective agreements, the conclusion, performance and termination of employment contracts, working time and rest periods, the regulation of pay and incentives, breaches of duty and redress, safety and health, information and consultation, individual labor disputes, social guarantees, trade union guarantees, the obligations of the parties, thus providing clear points of agreement and separation in the contracts. The topic is most evident in the assessment of individual sectors, illustrating the peculiarities that emerge.

Thanks to the detailed analysis of the content of registered collective agreements, the prevailing peculiarities and their dynamics in the sectors are revealed. The perspectives of the institute are presented in the work from the analysis.